

Zpráva
o stavu zajištění bezpečnosti České republiky
v oblasti ochrany před mimořádnými událostmi

Praha 2006

Obsah

1. Úvod	3
2. Civilní nouzové plánování	4
3. Krizové řízení	6
4. Ochrana obyvatelstva	13
5. Integrovaný záchranný systém	18
6. Požární ochrana	25
7. Ochrana veřejného zdraví související s mimořádnou událostí	33
8. Ochrana před povodněmi	35
9. Ochrana vnějšího ovzduší související s mimořádnou událostí	36
10. Ochrana zdraví a životního prostředí před škodlivými účinky chemických látek a chemických přípravků	37
11. Ochrana osob a životního prostředí před nežádoucími účinky ionizujícího záření	37
12. Prevence závažných havárií při nakládání s nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky	40
13. Ochrana a bezpečnost komunikačních a informačních systémů	
14. Ochrana kulturních památek, sbírek muzejní povahy, předmětů kulturní hodnoty a dalších významných kulturních statků	43
15. Archivnictví	43
16. Příprava hospodářských opatření pro krizové stavy	44
17. Závěr	45

1. Úvod

Vláda usnesením ze dne 10. prosince 2003 č. 1254 schválila *Bezpečnostní strategii České republiky*, v jejímž závěru bylo uloženo zpracovat *Zprávu o zajištění bezpečnosti České republiky*, a to do dvou let od schválení Bezpečnostní strategie České republiky a cestou Bezpečnostní rady státu (dále jen „BRS“) ji předložit vládě.

Dále vláda usnesením ze dne 21. září 2005 č. 1214 schválila *Návrh optimalizace současného bezpečnostního systému České republiky* a uložila ministrům vnitra, obrany a zahraničních věcí ve spolupráci s ostatními ministry a vedoucími ostatních ústředních správních úřadů zabezpečit plnění úkolů k optimalizaci současného bezpečnostního systému. Na základě části 10/4 tohoto materiálu navazuje na Zprávu o zajištění bezpečnosti České republiky také dílčí zpráva o stavu zajištění oblasti ochrany před mimořádnými událostmi.

Cílem *Zprávy o stavu zajištění bezpečnosti České republiky v oblasti ochrany před mimořádnými událostmi* je poprvé za dobu existence České republiky (dále jen „ČR“) podrobněji vyhodnotit stav této oblasti podle struktury schválené usnesením Výboru pro civilní nouzové plánování ze dne 20. září 2005 č. 232.

Zpráva je koncipována tak, aby postihla všechny hlavní oblasti, které lze zahrnout do uceleného systému opatření k zajišťování ochrany před mimořádnými událostmi, a které jsou právním řádem ČR dány do působnosti a pravomoci orgánům státní správy, územní samosprávy a dalších prvků bezpečnostního systému. Ministerstva, další ústřední a jiné správní úřady, orgány územních samosprávních celků a zákonem stanovené právnické a fyzické osoby se při zajišťování ochrany před mimořádnými událostmi zaměřují především na eliminaci možných následků vyplývajících z míry rizika naplnění současných bezpečnostních hrozeb.

Vývoj bezpečnostního prostředí ve světě i v evropském prostoru v posledním období potvrzuje základní charakteristické rysy a tendence formulované v *Bezpečnostní strategii ČR*. Vyplyvá z ní, že minimálně ve střednědobém výhledu lze vyloučit možnost masivního vojenského útoku proti našemu území. Z hlediska negativních trendů v bezpečnostním prostředí je však v citované strategii zdůrazněn významný posun do oblasti tzv. nevojenského ohrožení.

V důsledku globálních klimatických změn se častěji objevují hrozby v podobě rozsáhlých **živelních pohrom**, jako jsou povodně nebo sněhové kalamity. Naopak dlouhotrvající sucho, kromě rizika nedostatku pitné i užitkové vody a vlivu na její kvalitu, zvyšuje pravděpodobnost rizika vzniku rozsáhlých lesních požárů, a to zejména v kombinaci s vichřicemi. Četnost a rozsah účinků živelních pohrom, především povodní, v posledním období svědčí o tom, že riziko jejich vzniku se zvyšuje.

Přes důslednější preventivní a ochranná opatření představují nadále hrozbu **průmyslové havárie** ve stacionárních objektech a zařízeních, ve kterých je nakládáno s nebezpečnými chemickými látkami, přípravky nebo odpady. Vstup stále nových přepravečů do dopravních sítí, včetně leteckých, zvyšuje pravděpodobnost nehod při přepravě osob i materiálu. Hrozbu představuje zejména zvýšená intenzita silniční, železniční a vodní přepravy nebezpečných chemických látek a nebezpečných odpadů. Po vstupu ČR do Evropské unie (dále jen „EU“) se s nárůstem transitu přes naše území zvýšilo riziko vzniku havárií při silniční přepravě těchto látek a odpadů.

Hrozbu strategického významu představuje především **terorismus**. Cílem teroristických útoků s použitím prostředků hromadné destrukce se stávají převážně civilní cíle. Následkem těchto útoků jsou zpravidla ztráty na životech a poškození zdraví obyvatelstva, zničení nebo poškození objektů, vznik lokálních požárů, narušení energetických sítí, produktovodů a dopravní infrastruktury. Hrozba terorismu je umocňována snahou teroristů o získání zbraní hromadného ničení a hrozbou jejich použití v podobě chemických, biologických, radiologických a nukleárních zbraní, látek a materiálů. Následky těchto útoků mohou mít dlouhodobější a rozsáhlejší účinky na obyvatelstvo, infrastrukturu i životní prostředí.

Stav zajištění ochrany před mimořádnými událostmi je v jednotlivých oblastech následující.

2. Civilní nouzové plánování

Civilní nouzové plánování (dále jen „CNP“) v ČR je procesem plánování opatření k zajištění ochrany obyvatelstva, ochrany ekonomiky, trvalé funkčnosti státní správy, přijatelné úrovně společenské a hospodářské činnosti státu a obyvatelstva. Nedílnou součástí je koordinace požadavků na civilní zdroje, které jsou nezbytné pro zajištění bezpečnosti ČR.

Nejvyšší prioritou a cílem veškerých opatření vyplývajících z naplňování poslání a úlohy CNP je podíl na zajištění ochrany a bezpečnosti obyvatelstva. Ústředním orgánem státní správy pro CNP je Ministerstvo vnitra (dále jen „MV“).

Aktivity MV v oblasti CNP se zaměřují zejména na spolupráci s mezinárodními organizacemi, především Severoatlantickou aliancí (dále jen „NATO“) a EU, a ostatními členskými a partnerskými státy obou organizací, na jednání s ústředními správními úřady (dále jen „ÚSÚ“) v rámci činnosti Výboru pro civilní nouzové plánování (dále jen „VCNP“) a na spolupráci s územními orgány při vzdělávání a sdílení informací v oblasti CNP.

2.1. Spolupráce s mezinárodními organizacemi

Trvalým úkolem je zajištění účasti na pravidelných jednáních **Vyššího výboru pro civilní nouzové plánování NATO** (dále jen „SCEPC“), především plenárních zasedáních SCEPC, přenos informací a úkolů vyplývajících z těchto jednání pro příslušné ÚSÚ formou předkládání zpráv z těchto jednání na jednání VCNP. V rámci přípravy na jednání SCEPC se každoročně konají minimálně dvě koordinační schůzky odborných pracovníků ÚSÚ zastupujících ČR v plánovacích výborech a komisích SCEPC. Bylo vyhodnoceno plnění *Ministerské směrnice CNP NATO na léta 2005 a 2006*.

Opakovaně byl zajištěn lektor pro zahraniční seminář pořádaný organizací RACVIAC (Regional Arms Control Verification and Implementation Assistance Centre - SE EUROPE) v květnu 2005 v Záhřebu, Chorvatsko na téma ochrany kritické infrastruktury. Jednalo se o příspěvek ČR k Paktu stability.

Spolupráce s orgány EU je soustředěna zejména na oblast ochrany obyvatelstva, resp. civilní ochrany.

2.2. Plnění koordinační role MV na resortní a meziresortní úrovni v rámci činnosti VCNP

VCNP, v němž je zastoupeno 19 ÚSÚ, byl zřízen usnesením vlády ze dne 10. června 1998 č. 391 jako stálý pracovní orgán BRS. **Koordinuje problematiku plánování** opatření k zajištění ochrany vnitřní bezpečnosti státu, ochrany obyvatelstva a ekonomiky, ochrany kritické infrastruktury, včetně zabezpečování opatření pro případ radiační havárie

a preventivních opatření proti použití zbraní hromadného ničení, včetně řešení odstraňování následků jejich použití a sladění požadavků na civilní zdroje, které jsou nezbytné pro zajištění bezpečnosti ČR.

VCNP zpracovává v pravidelných intervalech podrobnou roční **zprávu o své činnosti**, která je jako součást Zprávy o činnosti BRS předkládána vládě. Tím je zabezpečena zpětná vazba a celkový přehled o efektivitě fungování VCNP.

Prostřednictvím VCNP se realizuje **meziresortní koordinace CNP**. Z pracovních orgánů BRS představuje VCNP nejširší fórum, na kterém jsou zastoupena nejdůležitější ministerstva a ostatní ÚSÚ. Tímto zastoupením tedy VCNP pokrývá oblast ekonomickou, zahraniční politiky, obrany, národní bezpečnosti a zpravodajských služeb, včetně oblasti jaderné bezpečnosti a problematiky státních hmotných rezerv.

Resortní koordinace na úrovni VCNP byla v průběhu roku 2005 využita např. ke zřízení odborné pracovní skupiny VCNP pro koordinaci bezpečnostního výzkumu.

V roce 2005 byl v souladu s plánem práce VCNP zpracován návrh **Koncepce civilního nouzového plánování v ČR**.

2.3. Ochrana kritické infrastruktury

Řešení problematiky kritické infrastruktury (dále jen „KI“) a její ochrany v ČR lze rozdělit na mapování problému KI v ČR, inventuru přístupu subjektů řešících problematiku KI v jejích jednotlivých oblastech a rozbor situace v jednotlivých odvětvích ČR s vazbami na postupy mezinárodních organizací a institucí (EU, NATO, agentury atd.).

Prvními materiály projednanými VCNP v září 2002 byly dokumenty **Rozsah základních funkcí státu a Informace o národní kritické infrastruktuře a návrh zásad na její zabezpečení**. Vzhledem ke spojitosti obou materiálů, pokračovalo další jednání na téma KI pod pracovním názvem **Rozsah základních funkcí státu**. Šíře a obsah problematiky KI si vyžádaly vytvoření pracovní skupiny z členů VCNP.

V další fázi jednání byl materiál Rozsah základních funkcí státu upraven a doplněn údaji o oblastech KI ČR, gescích a spolugescích za stanovenou oblast KI v souladu s kompetencemi a působností ÚSÚ. Materiál pod novým názvem **Projekt Analýza zabezpečení základních funkcí státu a prvků KI v ČR za krizových situací** (dále jen „Projekt KI“) byl projednán na schůzi VCNP v červnu 2003 s tím, že představuje otevřený dokument, se kterým budou členové VCNP nadále pracovat a průběžně jej aktualizovat. Projekt KI je rozdělen do tří fází, a to informace o jednotlivých oblastech, včetně právních předpisů pro krizové situace, přehled subjektů KI a zjištění vzájemných vazeb a závislostí. První dvě fáze Projektu KI byly v podstatě zpracovány, tj. základní informace o přístupu ČR k problematice KI a vypracování aktuálního přehledu subjektů KI rozčleněného na tři kategorie, tj. na subjekty KI s celostátním, regionálním a lokálním významem.

Problematika KI se rovněž promítla do zpracování krizových plánů, a to především do Metodiky zpracování krizových plánů, ve které byl uveden pokyn týkající se začlenění řešení problematiky ochrany KI do krizových plánů.

V současné době se pozornost zaměřuje na **zvýšené aktivity EU**, která od poloviny roku 2004 soustředila svoji pozornost na vytvoření **Evropského programu pro ochranu kritické infrastruktury** (EPCIP) a zřízení **Varovné informační sítě kritické infrastruktury** (CIWIN). Dalším krokem Evropské komise bylo vydání tzv. **Zelené knihy o EPCIP**, která je předmětem připomínkového řízení členských států EU. Kromě EU pokračuje spolupráce s dalšími mezinárodními organizacemi, institucemi a jednotlivými státy.

S řešením problematiky KI se pravidelně seznamují nejen ÚSÚ, ale i územní správní orgány. Hlavní aktivita spočívá na členech VCNP, kteří vzájemně spolupracují na řešení problematiky KI a jsou pravidelně informováni na schůzích tohoto výboru. V 1. pololetí 2006 bude na schůzi BRS předložen **materiál o stavu řešení problematiky KI v ČR**. Rozpracovaná je oblast zjištění vzájemných vazeb a zranitelností jednotlivých oblastí a subjektů KI. Jelikož se jedná o oblast zabírající široké spektrum účastníků (veřejný a soukromý sektor), oborů a zájmů, její řešení vyžaduje delší časový horizont.

Dílčí závěr:

CNP se stalo neoddělitelnou procesní součástí bezpečnostního systému k plánování preventivních opatření a připravenosti na řešení následků mimořádných událostí a krizových situací. Další postup v této oblasti je obsahem návrhu Koncepce civilního nouzového plánování v ČR.

3. Krizové řízení

Problematiku oblasti krizového řízení, včetně krizového a havarijního plánování vymezují zejména tyto právní předpisy: ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR, **zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení** a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o hospodářských opatřeních pro krizové stavy“), zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o IZS“), zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky a o změně zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií), zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další na ně navazující právní a prováděcí předpisy. Přípravu na krizové stavy a jejich řešení koordinuje podle ustanovení § 10 krizového zákona MV.

Reforma veřejné správy provedená k 1. lednu 2003 se v oblasti krizového řízení promítla zejména do přenesení práv a povinností z okresního úřadu na orgány kraje a obce a do stanovení úkolů a kompetencí v této oblasti pro hasičské záchranné sbory krajů (dále jen „HZS krajů“).

3.1. Krizové stavy

Od 1. ledna 2001, kdy nabyla účinnosti krizová legislativa, byly na území ČR řešeny následující krizové situace a vyhlášeny tyto krizové stavy:

Krizová situace	Období	Krizový stav	Území
Hrozba sesuvu pískovcových masívů	leden - červen 2002	Stav nebezpečí	obec Hřensko, okr. Děčín

Krizová situace	Období	Krizový stav	Území
Povodňová situace	červenec - srpen 2002	Stav nebezpečí	část území Jihomoravského kraje a kraje Vysočina
Povodňová situace	srpen - říjen 2002	Stav nebezpečí + Nouzový stav	Hl. město Praha, Středočeský, Jihočeský, Plzeňský, Karlovarský a Ústecký kraj
Průtrž mračen - tornádo	červen 2004	Stav nebezpečí	Město Litovel, okr. Olomouc
Sesuv skalního masivu	září 2004	Stav nebezpečí	Město Oslavany, okr. Brno-venkov
Porucha vodního díla Mostiště	červen - srpen 2005	Stav nebezpečí	Obce Mostiště a Vídeň, okr. Žďár n/Sázavou

Řešení těchto krizových situací, zejména povodně v srpnu 2002, ověřilo nezbytnost existence speciální krizové legislativy, ale zároveň ukázalo na některá její problémová místa a nedokonalosti.

Při vyhodnocení činnosti Ústředního krizového štábu a jeho spolupráce s orgány krizového řízení v době povodní bylo identifikováno 49 úkolů, které BRS svým usnesením ze dne 12. listopadu 2002 č. 25 uložila analyzovat a vyřešit. Následně vláda svým usnesením ze dne 8. ledna 2003 č. 11 vybrala 11 úkolů k prioritnímu řešení. Převážná část těchto úkolů byla postupně vyřešena nebo k jejich řešení byla přijata konkrétní opatření. O způsobu řešení úkolů a o opatřeních realizovaných k odstranění identifikovaných problémů byli průběžně seznamováni členové VCNP, BRS a vlády na svých schůzích formou informací nebo materiálů, které z hlediska významu a rozpracování vyžadovaly jejich projednání a přijetí dalších opatření v rámci usnesení těchto orgánů.

3.2. Krizové a havarijní plánování

V období do konce roku 2004 patřilo k hlavním úkolům orgánů krizového řízení na ústřední a krajské úrovni zejména vytvoření podmínek pro přípravu a zpracování krizových plánů. Termín ke zpracování krizových plánů byl stanoven nařízením vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění nařízení vlády č. 36/2003 Sb. (dále jen „nařízení vlády č. 462/2000 Sb.“), do 31. prosince 2004. Usnesením BRS ze dne 14. května 2002 č. 295 byl schválen *Harmonogram přípravy a zpracování krizových plánů*, který byl v souvislosti s reformou veřejné správy aktualizován a schválen usnesením BRS ze dne 7. října 2003 č. 79. MV zpracovalo a vydalo metodiky pro zpracování typových plánů a krizových plánů a další dokumenty stanovené harmonogramem. Správa státních hmotných rezerv (dále jen „SSHR“) vypracovala metodiky ke zpracování plánů nezbytných dodávek. Dotčená ministerstva a další ÚSÚ v rámci své věcné působnosti zpracovaly jednotlivé typové plány. Tímto byly nastaveny základní předpoklady pro zpracování krizových plánů.

Na krajské úrovni byly krizové plány zpracovávány podle harmonogramu, který byl připraven v souladu s postupem uvedeným v nařízení vlády č. 462/2000 Sb. Tyto harmonogramy zpracování **krizových plánů kraje**, obsahující konkrétní úkoly a opatření,

rozdělení odpovědnosti za zpracování dílčích částí krizového plánu a termíny zpracování jednotlivých dokumentů, byly projednány v bezpečnostních radách krajů a následně schváleny hejtmany krajů, resp. primátorem hlavního města Prahy, včetně rozhodnutí o stanovení gesčního orgánu odpovědného za celkovou koordinaci zpracování krizového plánu kraje.

Obdobně bylo postupováno rovněž při zpracování **havarijních plánů krajů**, které jsou nedílnou součástí krizových plánů krajů, a **vnějších havarijních plánů**. Při jejich zpracování HZS krajů spolupracovaly s dalšími dotčenými správními úřady a složkami integrovaného záchranného systému (dále jen „IZS“). Všechny tyto plány, zpracované podle zvláštního právního předpisu, byly schváleny hejtmany krajů, resp. primátorem hlavního města Prahy a v návaznosti na aktuální stav jsou průběžně upřesňovány.

Na počátku roku 2006 se očekává přijetí nového zákona o prevenci závažných havárií, včetně všech jeho prováděcích předpisů. Do návrhu tohoto zákona jsou zapracovány změny vyplývající ze směrnice 96/82/ES (SEVESO II) provedené dodatkem číslo 2003/105/EC (schválen v Evropském parlamentu dne 16. prosince 2003), které jsou zejména reakcí na závažné havárie, ke kterým došlo v posledních letech ve světě (např. Baia Mare, Enschede a Toulouse).

Na základě podkladů, které byly zaslány ministerstvy, ÚSÚ a institucemi, uvedenými v § 28 odst. 2 krizového zákona, Úřadem pro ochranu osobních údajů, Českou národní bankou a hejtmany, vypracovalo MV **Závěrečnou zprávu o plnění Harmonogramu přípravy a zpracování krizových plánů**, kterou BRS vzala na vědomí usnesením ze dne 6. června 2005 č. 56. Obsahem této zprávy, mimo zhodnocení stavu zpracování krizových plánů, bylo i uvedení problémových okruhů, které byly zpracovateli identifikovány v průběhu přípravy a zpracování těchto plánů.

Poznatky z aplikační praxe právních předpisů krizové legislativy byly průběžně soustřeďovány a vyhodnocovány a byly zapracovány včetně návrhů na opatření, které povedou k odstranění a řešení zjištěných nedostatků do dokumentů projednávaných v BRS.

Úkoly zejména dlouhodobého charakteru a vyžadující systémové řešení, jako je např. vybudování informačního systému krizového řízení, nedokonalosti, které vyžadují změnu krizové legislativy a opatření, která je třeba přijmout v rámci zefektivnění a zkvalitnění oblasti krizového řízení, byly popsány a rozpracovány v **Analýze bezpečnostního systému ČR**, jejíž závěry byly schváleny usnesením vlády ze dne 1. prosince 2004 č. 1203. V oblasti krizového řízení se jednalo zejména o zajištění provázanosti právních předpisů krizové legislativy, jednoznačné vymezení působností příslušných orgánů krizového řízení, docílení užšího propojení systému plánování (krizové plány, havarijní plány, plánování obrany státu), zjednodušení zpracovávaných dokumentů apod.

V závěrech z Analýzy bezpečnostního systému ČR bylo uloženo zpracovat návrh na optimalizaci současného bezpečnostního systému ČR. Zpracovaný návrh, obsahující prioritní oblasti, rezervy, návrhy na opatření legislativní i nelegislativní povahy, gesce a termíny plnění, po projednání v BRS schválila vláda usnesením ze dne 21. září 2005 č. 1214, **k optimalizaci současného bezpečnostního systému ČR**. Plnění tohoto usnesení je třeba považovat za prioritní úkol v oblasti krizového řízení v dalším období.

3.3. Cvičení orgánů krizového řízení

Ke zdokonalení připravenosti orgánů krizového řízení pro řešení krizových situací, k ověření metodik práce, získání poznatků pro zlepšování pracovních postupů a součinnostních vazeb, byla v uplynulém období organizována a realizována **jednostupňová**

nebo vícestupňová cvičení, a to jak na vnitrostátní, tak i mezinárodní úrovni. Z hlediska obsahového zaměření byla procvičována činnost orgánů krizového řízení jak při řešení nevojenských, tak i vojenských krizových situací.

Tato cvičení probíhala v souladu s *Plánem cvičení orgánů krizového řízení*, který je zpracováván s výhledem na období tří let a v rámci každoročního projednávání v BRS je upřesňován. V současné době je usnesením BRS č. 90/2005 schválen Plán cvičení orgánů krizového řízení na léta 2006-2008.

V roce 2005, tj. v období po zpracování krizových plánů, byla provedena např. mezinárodní cvičení CMX 2005, ABLE STAFF a vnitrostátní cvičení PODZIM 2005, HAVÁRIE 2005, PLÁN 2005, KRIZE 2005, ZDROJE 2005 a INEX 3.

Cvičení byla připravována a prováděna v souladu se *Zásady pro přípravu a provedení cvičení orgánů krizového řízení ČR*, které byly v přepracované verzi schváleny usnesením BRS ze dne 13. prosince 2005 č. 107. S konkrétním vyhodnocením jednotlivých realizovaných cvičení byli seznámeni členové BRS nebo členové jeho stálých pracovních výborů na svých jednáních.

3.4. Vzdělávání v oblasti krizového řízení

Vzdělávání v oblasti krizového řízení bylo zahájeno podle *Koncepce vzdělávání v oblasti krizového řízení*, kterou přijala BRS svým usnesením ze dne 25. září 2001 č. 211. Řízením, koordinací a výkonem státní správy v oblasti činností spojených se vzděláváním v oblasti krizového řízení bylo pověřeno MV v součinnosti s Ministerstvem obrany (dále jen „MO“) a SSHR.

Reforma veřejné správy, nová legislativa upravující přípravu a vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech a úředníků územních samosprávných celků a vstup některých vysokých škol a vyšších odborných škol do procesu vzdělávání v této oblasti si vyžádaly přijmout novou *Koncepci vzdělávání v oblasti krizového řízení*, kterou schválila BRS usnesením ze dne 16. listopadu 2004 č. 14. Z hlediska věcného zaměření nová koncepce pokrývá problematiku krizového řízení, ochrany obyvatelstva, obrany státu, ochrany ekonomiky, hospodářských a dalších opatření pro krizové stavy, vnitřní bezpečnosti a pořádku, požární ochrany, IZS a krizového řízení v oblasti zdravotnictví. Řízení, koordinace a výkon státní správy přísluší MV v součinnosti s MO, Ministerstvem zdravotnictví (dále jen „MZ“), Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) a SSHR.

Vzdělávání **zaměstnanců správních úřadů** je prováděno v Institutu státní správy Úřadu vlády ČR Praha a vzdělávání **úředníků územních samosprávných celků** v učebním středisku Benešov Institutu pro místní správu Praha.

Příprava **starostů** obcí s rozšířenou působností, starostů obcí s pověřeným obecním úřadem, **primátorů** statutárních měst a **hejtmanů** krajů je prováděna zpravidla formou jednodenních zaměstnání za účasti lektorů MV, MO, MZ a SSHR. Obdobná zaměstnání s hlubším zaměřením na krizovou a brannou problematiku jsou organizována s **tajemníky bezpečnostních rad** krajů a obcí s rozšířenou působností. Vzdělávání starostů a úředníků obecních úřadů **ostatních obcí** je zabezpečováno péčí školitelů z HZS krajů.

Vzdělávání řídicích i výkonných **pracovníků v systému hospodářských opatření pro krizové stavy** je zabezpečováno péčí SSHR a Institutem krizového managementu Vysoké školy ekonomické v Praze. Vzdělávání **zdravotnických pracovníků** a dalších pracovníků ve zdravotnictví je prováděno v Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví v Praze a v Národním centru ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně.

Získávání kvalifikace v oblasti krizového řízení nebo její prohlubování se uskutečňuje v rámci akreditovaných vzdělávacích a studijních programů **vyšších odborných škol** nebo **vysokých škol**, např. na Policejní akademii ČR v Praze, Universitě obrany v Brně a Fakultě báňského inženýrství Technické univerzity v Ostravě.

3.5. Budování a provozování informačních systémů krizového řízení

Informační systémy krizového řízení (dále jen „ISKŘ“) jsou určeny na podporu řídicích procesů spojených s přípravou a řešením krizových situací, mimořádných událostí a bezprostředně se dotýkají všech ÚSÚ, jiných správních úřadů, orgánů samosprávy a v konečném důsledku i všech občanů ČR.

V souvislosti s řešením krizové situace vzniklé v důsledku rozsáhlých povodní v srpnu 2002 bylo orgány krizového řízení poukázáno, mimo jiné, na **absenci jednotného informačního systému pro podporu krizového řízení**.

V návaznosti na tyto skutečnosti a úkol uložený usnesením vlády ze dne 28. dubna 2003 č. 418, k Analýze a zhodnocení využitelnosti jednotlivých studií výstavby informačních systémů krizového řízení a návrhu dalšího postupu, byl nejdříve zpracován materiál **Záměr výstavby ISKŘ ČR**. Tento ideový záměr k vytvoření nadstavby informačních systémů využívaných orgány krizového řízení na základě ustanovení § 26 krizového zákona, byl vzat na vědomí usnesením vlády ze dne 11. února 2004 č. 127 a zároveň bylo uloženo ministru vnitra ve spolupráci s ministrem informatiky zpracovat a předložit vládě **Závěry studie proveditelnosti ISKŘ ČR**. Materiál byl po projednání v BRS předložen vládě, která usnesením ze dne 11. května 2005 č. 572 jej vzala na vědomí a zároveň vyčlenila na výstavbu minimální varianty ISKŘ ČR pro roky 2005 a 2006 finanční prostředky ve výši 98,9 mil. Kč. K tomu MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR (dále jen „GŘ HZS ČR“) připravuje výběr zpracovatele projektu a jeho realizace.

Cílem ISKŘ ČR je vytvoření takového centrálního nástroje, který bude umožňovat zejména využití a vzájemnou komunikaci již existujících a provozovaných (dílčích) informačních systémů napříč celou strukturou orgánů krizového řízení a databází využívaných pro podporu krizového řízení. ISKŘ ČR je nutné chápat jako nadstavbu nad existujícími informačními systémy a zároveň je třeba zdůraznit, že se jedná o nadresortní problematiku, která jde nad rámec povinností vyplývajících z právních předpisů, např. § 26 krizového zákona.

3.6. Problematika krizových situací ohrožujících vnitřní bezpečnost a pořádek

Konkrétní vyhodnocení problematiky oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti bylo provedeno ve **Zprávě o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území ČR v roce 2004 (ve srovnání s rokem 2003)**, kterou BRS vzala na vědomí usnesením ze dne 6. června 2005 č. 52. Zpráva byla následně dne 29. června 2005 projednána ve vládě a v souladu s přijatým usnesením č. 827 byla předsedou vlády předložena Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Současně tímto usnesením vláda uložila členům vlády a vedoucím ostatních ÚSÚ věnovat zvýšenou pozornost prioritám bezpečnostní politiky v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti, ke kterým mimo jiné patří kriminalita zločineckých organizací (včetně obchodu s lidmi, protiprávního jednání v oblasti omamných a psychotropních látek, nelegálního obchodu se zbraněmi a paděláním), korupce, nelegální migrace, terorismus atd.

V rámci krizového řízení bylo třeba, a to zejména po událostech 11. září 2001 v USA, reagovat rovněž na vznik krizové situace v důsledku teroristických útoků na území ČR. Byl

vypracován *Národní akční plán boje proti terorismu* (dále jen „NAP“), jehož cílem bylo maximální snížení zranitelnosti ČR vůči teroristickým útokům, namířeným proti jejímu území nebo jejím zájmům v zahraničí, a vůči celému spektru teroristických činů. Další teroristické útoky jako např. útok na metro v Japonsku nebo útok na železnici ve Španělsku potvrdily, že nebezpečí související s možnými teroristickými útoky nelze v rámci ČR podceňovat. V návaznosti na tyto další události byla přijatá opatření v rámci NAP průběžně zabezpečována a aktualizována. *Aktualizované znění NAP pro roky 2005-2007* projednala BRS v říjnu 2005 a následně schválila vláda usnesením ze dne 16. listopadu 2005 č. 1466. Byly stanoveny konkrétní opatření a úkoly, včetně určení gescí a termínů jejich plnění, vytváření podmínek ke snižování rizik souvisejících s možnými teroristickými útoky, jejich předcházení a k eliminaci v případě jejich vzniku. Citlivé oblasti a objekty jsou pod trvalou kontrolou bezpečnostních a zpravodajských složek a k posilování Policie ČR jsou v souladu s usnesením vlády využívány jednotky Armády ČR. Ustavením koordinační skupiny pro zabezpečení spolupráce v oblasti zpravodajských služeb se zlepšila výměna informací a došlo k zefektivnění možnosti analýzy a reakce na zjištěné informace a případné hrozby.

V návaznosti na *Koncepci výstavby profesionální Armády ČR a mobilizace ozbrojených sil ČR*, vypracovalo MV, MO a MZ šest scénářů vývoje krizových situací vyžadujících nasazení součástí ozbrojených sil ČR ve prospěch Policie ČR nebo IZS. Konkrétně se jednalo o scénáře k nejpravděpodobnějším rizikům, jako jsou ohrožení zákonnosti (zejména terorismus), migrační vlny, havárie, povodně, rozsáhlé lesní požáry a epidemie (epizootie). Tyto scénáře byly usnesením vlády ze dne 8. září 2004 č. 846 schváleny s tím, že budou rozpracovány v krizových plánech MV, MO, MZ a Ministerstva zemědělství (dále jen „MZe“). Současně MO zpracuje potřebnou dokumentaci upřesňující úkoly součástí ozbrojených sil při přípravě a realizaci jejich nasazení za krizových situací. Pro potřeby Policie ČR a dalších složek IZS při řešení nevojenských krizových situací může být postupně vyčleněno až 10.260 vojáků a dále cca 950 příslušníků Vězeňské služby ČR.

V rámci Optimalizace současného bezpečnostního systému ČR budou pro posílení Policie ČR a dalších složek IZS posuzovány rovněž možnosti systémového využití dalších ozbrojených sborů (např. celní správa), obecní policie, veřejné stráže nebo jiných občanských rezerv (dobrovolníci).

V souvislosti s úkolem vyplývajícím z Optimalizace současného bezpečnostního systému ČR ke zkvalitnění fungování pracovních výborů BRS z hlediska zefektivnění komplexity výstupů problematiky vnitřní bezpečnosti byl připraven materiál *Návrh ke zkvalitnění činnosti VCNP a odstranění duplicit mezi výbory BRS*, který BRS projedná v únoru 2006.

V návaznosti na zajištění plnění ustanovení § 10 odst. 3 krizového zákona, podle kterého MV odpovídá za přípravu a řešení krizových situací souvisejících s vnitřní bezpečností a veřejným pořádkem, byla v průběhu let 2003 a 2004 provedena u Policie ČR **reorganizace odborných pracovišť** odpovědných za přípravu útvarů Policie ČR na krizové situace. V rámci Policejního prezidia ČR (dále jen „PP ČR“) zabezpečuje koordinaci systému krizového plánování a podpory řešení krizových situací skupina krizového řízení a bezpečnostní ochrany objektů PP ČR. U Policie ČR - správ krajů a hlavního města Prahy je tato činnost zabezpečována skupinami krizového řízení. Tyto skupiny úzce spolupracují s krajskými úřady v oblasti krizového plánování a předávání informací. Dále spolupracují v rámci systému havarijního plánování se složkami IZS.

Počátkem roku 2004 byla dokončena **reorganizace krizových pracovišť** u okresních ředitelství Policie ČR. Byla vytvořena funkce komisaře krizového řízení a byly vytvořeny

lepší podmínky pro zabezpečení odpovědnosti ředitelů okresních ředitelství Policie ČR za jejich připravenost na činnost za krizových stavů. Současně tito komisaři zabezpečují spolupráci s určenými obcemi a složkami IZS na daném území.

V této souvislosti je však třeba konstatovat, že v současné době **není optimálně nastaven systém územního členění útvarů Policie ČR**. Policie ČR je stejně jako soudy a státní zastupitelství rozčleněna do osmi původních správních obvodů (krajů), z čehož vyplývá, že Policie ČR - správy krajů jsou pracovními partnery pro více krajů podle současného státoprávního uspořádání, přičemž některé kraje nemají na svém území partnera v podobě Policie ČR - správy kraje. Obdobná situace je i v rámci správních obvodů obcí s rozšířenou působností. K tomu, aby bylo zabezpečeno plnění opatření a úkolů v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku, obsazení krizových štábů krajů a krizových štábů určených obcí a zajištění spolupráce s orgány krajů a obcí, přijalo PP ČR konkrétní opatření. Další opatření k odstranění těchto disproporcí budou přijata v rámci Optimalizace současného bezpečnostního systému ČR, kdy se předpokládá dílčí reorganizace územního uspořádání Policie ČR, resp. přesun pěti okresních ředitelství (Pelhřimov, Semily, Havlíčkův Brod, Prostějov a Vsetín) do správního obvodu jiné správy kraje Policie ČR.

Mezinárodní spolupráce se v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku uskutečňuje např. v oblasti výzkumu, účasti na mezinárodních cvičeních, kontaktu se zastupitelskými úřady, aktivit vyplývajících z členství ČR v NATO a EU či v neposlední řadě v rámci policejních misí. ČR přijala se vstupem do EU, mimo jiné, také závazek podílet se na Společné zahraniční a bezpečnostní politice EU včetně krizového řízení, které do této oblasti spadá. Civilním prvkem krizového řízení, jež v současné době nabývá na významu, jsou **policejní mise**. V současné době se čeští policisté zúčastňují misí v Libérii (3 příslušníci Policie ČR), Jordánsku (10), Kosovu (9), Bosně a Hercegovině (6) a v Bagdádu (1 styčný důstojník). ČR proto koncentruje svoji pozornost na kvalitní odbornou přípravu, vzdělání a výcvik policistů.

V této souvislosti bude v následujícím období deklarován počet, profil a struktura profesionálních kompetencí a výcvikový program policistů, kteří by v budoucnu mohli být vysíláni pro výkon služby v zahraničí. ČR by v horizontu několika let (5) měla disponovat cca 150-200 osobami tak, aby v rámci policejních misí v zahraničí (především vedených EU a OSN) mohla zaujmout významné postavení.

Mezinárodní spolupráce v rámci vnitřní bezpečnosti se dotýká rovněž oblasti civilní ochrany a zahrnuje zejména aktivity vyplývající z členství ČR v EU a NATO. Zástupci ČR se pravidelně zúčastňují všech odpovídajících jednání a cvičení na úrovni EU a NATO týkajících se oblasti civilní ochrany. Jedná se zejména o účast ČR na Programu solidarity EU pro zvládnutí následků teroristických hrozeb a útoků, na přípravě nezávazných směrnic a minimálních standardů NATO v popisované oblasti.

Dílčí závěr:

Zkušenosti z pětiletého období, kdy nová právní úprava v oblasti krizového řízení byla v praxi aplikována, prokázaly, že nastavený systém je funkční, což bylo konstatováno i v souvislosti s provedenou novelizací Bezpečnostní strategie ČR. Dílčí poznatky a nedostatky identifikované v průběhu aplikační praxe krizové legislativy byly shrnuty a budou řešeny v rámci plnění jednotlivých úkolů vyplývajících z Optimalizace současného bezpečnostního systému ČR. Jejich řešení je třeba považovat za prioritní úkol v oblasti krizového řízení v dalším období.

4. Ochrana obyvatelstva

V oblasti ochrany obyvatelstva jsou působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků a práva a povinnosti právnických a fyzických osob upraveny především zákonem o IZS, dalšími právními předpisy pro oblast krizové legislativy a jinými právními předpisy připravovanými v působnosti ministerstev a ostatních ÚSÚ.

4.1. Koncepce ochrany obyvatelstva

Základním realizačním dokumentem je *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015*, schválená usnesením vlády ze dne 22. dubna 2002 č. 417 a aktualizovaná usnesením vlády ze dne 5. ledna 2005 č. 21.

Úlohu ústředního orgánu státní správy v ČR vykonává MV, které prostřednictvím MV-GŘ HZS ČR sjednocuje postupy ministerstev, ostatních ÚSÚ, krajských úřadů, obecních úřadů, právnických osob a podnikajících fyzických osob v oblasti ochrany obyvatelstva. Na plnění úkolů ochrany obyvatelstva se podílejí ministerstva a ostatní ÚSÚ, jimž odpovědnost za ochranu života, zdraví a majetku vyplývá z jejich kompetencí a příslušných zákonů.

Významnou úlohu **na krajské úrovni** sehrávají HZS krajů, které plní úkoly orgánů krajů a obecních úřadů obcí s rozšířenou působností v zajišťování přípravy na mimořádné události, provádění záchranných a likvidačních prací a ochrany obyvatelstva.

Postupně se daří prosazovat odpovědnost za ochranu obyvatelstva na **úroveň obcí**, zejména u obcí s rozšířenou působností. Tato skutečnost byla pozitivně ovlivněna ustanovením tajemníků bezpečnostních rad a zahájením jejich odborné přípravy.

Občanům je poskytnuta možnost získávat informace od orgánů veřejné správy, prostřednictvím hromadných informačních prostředků, tiskovin apod. Je využívána také internetová stránka MV, zejména v situacích, kdy se občané cítí ohroženi, např. při povodních, konfliktu v Iráku a teroristických útocích v různých částech světa.

Jedním z nástrojů pro plnění zákonem stanovených úkolů v oblasti ochrany obyvatelstva jsou **zařízení civilní ochrany** (dále jen „zařízení CO“). Dosud však bylo zřízeno jen 14 zařízení CO u obcí a 102 u právnických a podnikajících fyzických osob. Ukazuje se účelné, zřizovat tato zařízení zejména na bázi vybraných jednotek požární ochrany (dále jen „jednotky PO“), členů občanských sdružení působících na úseku požární ochrany (dále jen „PO“) nezařazených do jednotek PO a členů dalších občanských sdružení na základě dobrovolného závazku plnit úkoly v zařízeních CO. Podmínky k provádění odborné přípravy personálu zařízení CO jsou vytvořeny ve vzdělávacích zařízeních v působnosti MV.

V trvalé provozuschopnosti je udržován **Jednotný systém varování a vyrozumění** (dále jen „JSVV“). Osvědčilo se zavedení jediného varovného signálu „Všeobecná výstraha“ s následnou tísňovou informací o hrozící nebo vzniklé mimořádné události, což bylo potvrzeno např. při povodni 2002. Do povědomí veřejnosti se dostává provádění zkoušky sirén každou první středu v měsíci ve 12,00 hodin. Byly zahájeny práce na přípravě nové koncepce varování, vyrozumění a informování po roce 2010.

Na základě usnesení vlády ze dne 9. července 2003 č. 684 byly vydány *Zásady postupu HZS krajů při organizování a koordinaci přijetí daru movitých věcí, nabídnutých tuzemskými dárci v rámci humanitární pomoci*. MV-GŘ HZS ČR byly uzavřeny dohody o spolupráci s Ekumenickou radou církví, Českou biskupskou konferencí a občanským sdružením ADRA. Jedním z výstupů je spolupráce na projektu vytváření psychosociálních

intervenčních týmů k poskytování pomoci při zvládnání stresu a posttraumatických jevů. Obdobné dohody jsou uzavírány na úrovni krajů.

Opatření k **evakuaci** jsou zahrnuta v havarijních plánech krajů a ve vnějších havarijních plánech ve formě plánů konkrétních činností. Jsou plánována především ze zón havarijního plánování jaderných zařízení, objektů nebo zařízení s nebezpečnými chemickými látkami a z území ohrožených přirozenými nebo zvláštními povodněmi.

K zabezpečení **nouzového přežití obyvatelstva**, zejména evakuovaných osob, jsou využívána především vhodná stacionární zařízení s možností ubytování a stravování a smluvně je zabezpečeno poskytnutí dalších nezbytných služeb. Tato opatření jsou řešena havarijními plány krajů. Dále je u HZS krajů vytvořeno přes 280 souprav materiálu ke krátkodobému nouzovému přežití cca 8 000 osob postižených mimořádnou událostí. U HZS Středočeského, Plzeňského, Ústeckého, Jihomoravského, Olomouckého a Moravskoslezského kraje a kraje Vysočina byly pořízeny mobilní kontejnerové soupravy pro nouzové přežití. V působnosti MO jsou připraveny materiální základny humanitární pomoci pro 2 700 osob a u MV-GŘ HZS ČR jsou vytvořeny soupravy nouzového přežití pro 750 osob.

Na základě požadavků obcí bylo do jejich vlastnictví předáno k ochraně obyvatel v zóně havarijního plánování Jaderné elektrárny Dukovany 9 080 ks **ochranných roušek** a v zóně havarijního plánování Jaderné elektrárny Temelín 44 650 ks těchto roušek.

K ochraně osob před kontaminací radioaktivním prachem, účinky pronikavé radiace a toxickými účinky nebezpečných látek je občanům doporučováno využívat k ukrytí ochranné vlastnosti staveb a k ochraně dýchacích cest, očí a povrchu těla používat improvizované prostředky ochrany.

V souladu s aktualizovanou **Koncepcí ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015** stát neposkytuje dotace na výstavbu a rekonstrukce ochranných systémů podzemních dopravních staveb a stálých úkrytů, ani netrvá na zachování jejich účelu v mírové době. Na druhé straně vzniká potřeba analyzovat možnosti pro stanovení základních požadavků ochrany obyvatelstva na projektování staveb, v nichž dochází ke shromažďování velkého počtu osob (např. multifunkční budovy, kulturní a sportovní zařízení).

Usnesením vlády ze dne 15. prosince 2004 č. 1276 byly stanoveny úkoly k dalšímu postupu při **zjišťování, předávání, vyhodnocování a využívání údajů o radiační, chemické a biologické situaci** za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu, při řešení krizových situací spojených s teroristickými útoky a pro řešení mimořádných událostí v zahraničí. K tomu byly vytvořeny hlavní a odborné pracovní komise, složené ze zástupců MV-GŘ HZS ČR, Státního úřadu pro jadernou bezpečnost (dále je „SÚJB“), MZ, MZe, Ministerstva životního prostředí (dále jen „MŽP“), MO, Ministerstva zahraničních věcí (dále jen „MZV“) a SSHR, jejichž hlavním cílem je připravit potřebné legislativní změny a rozpracovat požadavky a standardy k řešení radiační, chemické a biologické problematiky. O průběžném plnění jednotlivých opatření byla zpracována zpráva, kterou schválila BRS usnesením ze dne 5. října 2005 č. 78 a uložila ji předložit vládě do konce března 2006.

MV-GŘ HZS ČR spravuje od roku 2002 **databázi odborníků** na národní úrovni, kteří jsou připravováni k plnění úkolů v případě mimořádných událostí s výskytem radioaktivních, chemických a biologických látek v ČR i v zahraničí. Databáze je registrována u Úřadu pro ochranu osobních údajů a je průběžně aktualizována a doplňována.

V období 2004-2005 připravilo MV-GŘ HZS ČR v součinnosti s SÚJB a dalšími ministerstvy a ÚSÚ dvě národní **cvičení** s mezinárodní účastí zaměřená na problematiku zjišťování, předávání, vyhodnocování a využívání údajů o radiační, chemické a biologické

situaci (v roce 2004 cvičení BESKYDY a v roce 2005 cvičení INEX 3). Předmětná problematika je řešena také v rámci mezinárodního cvičení INTEX, které je prováděno podle standardů NATO za účasti ČR.

Na základě Pokynu MŠMT se na základních a středních školách **vyučuje tematika ochrany člověka za mimořádných událostí** v rozsahu šesti vyučovacích hodin ročně. Do všech základních a středních škol byly distribuovány metodické příručky pro učitele a videofilmy zaměřené k chování při povodních, při úniku nebezpečných látek a k poskytování první pomoci. Nakladatelství Fortuna a ALBRA vydala pro žáky výše uvedených škol učební texty. Od roku 2003 Pedagogická centra v součinnosti s HZS krajů připravila k výuce ve 180 kurzech více než 4 800 učitelů. Ve stejném období HZS krajů uskutečnily téměř 7 000 vzdělávacích a informačních akcí, z toho přes 4 200 ve školách.

Výdaje na ochranu obyvatelstva jsou součástí výdajů státního rozpočtu, rozpočtů územních samosprávných celků a výdajů právnických osob a podnikajících fyzických osob. Z rozpočtové kapitoly MV jsou hrazeny výdaje na výstavbu a provozování JSVV, vytváření zásob pro nouzové přežití obyvatelstva postiženého mimořádnou událostí, přípravu obyvatelstva, dotace obcím, právnickým osobám a podnikajícím fyzickým osobám na výstavbu koncových prvků JSVV, granty občanským sdružením, náhrady výdajů vynakládaných právnickými osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva a na zajištění provozu infrastruktury Hasičského záchranného sboru ČR (dále jen „HZS ČR“) ve vztahu k úkolům ochrany obyvatelstva.

4.2. Nouzové zásobování vodou, potravinami a krmivy

Nouzové zásobování vodou je řešeno na základě krizové legislativy a zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích), ve znění pozdějších předpisů. Pro potřeby havarijního a krizového plánování byla vydána *Směrnice MZe, č.j. 41658/2001-6000 ze dne 20. prosince 2001, kterou se upravuje postup orgánů krajů, okresních úřadů a orgánů obcí k zajištění nouzového zásobování obyvatelstva pitnou vodou při mimořádných událostech a za krizových stavů Službou nouzového zásobování vodou*. Tato služba byla zřízena také při krizovém štábu MZe. Dále byl vydán *Metodický pokyn pro výběr a udržování zdrojů* pro nouzové zásobování vodou. MZe je vedena databáze vlastníků a provozovatelů vodovodů a významných výrobců a distributorů balené pitné stolní a minerální vody. Na základě analýzy rizik a ohrožení byl MZe zpracován typový plán *Narušení dodávek pitné vody velkého rozsahu*, který byl zaslán k využití krajským úřadům. V souladu s usnesením vlády ze dne 13. července 2005 č. 890 probíhá řešení problematiky sanace závažné poruchy vodního díla Mostišť.

Nouzové zásobování potravinami a krmivy je řešeno především na základě zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 626/2004 Sb. **Bezpečnost potravin a krmiv** je řešena v souladu s Nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 178/2002, kterým se stanoví obecné zásady potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin a zákonem č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků a o změně některých zákonů (zákon o obecné bezpečnosti výrobků), ve znění pozdějších předpisů. V současné době je zpracována *Analýza rizik a ohrožení v oblasti bezpečnosti potravin a krmiv*. Na jejím základě byl resortem zemědělství zpracován typový plán *Narušení dodávek potravin velkého rozsahu*, který byl zaslán

k využití krajským úřadům. Dále byl zpracován typový plán *EPIFYTIE-hromadné nákazy polních kultur*. Byl zaveden systém rychlého varování (RASFF), který se týká bezpečnosti potravin.

Státní zemědělská a potravinářská inspekce a Státní veterinární správa pravidelně kontrolují výrobu potravinářských výrobků v ČR, dovozové potraviny a prodejny potravin. V současné době probíhají rozsáhlé **kontrolní akce obchodních řetězců**. Prováděné kontroly probíhají i při dovozu a výrobě krmiv. V roce 2005 došlo například k pozastavení a likvidaci dovezené rybí moučky z Německa a Francie (výskyt tkání suchozemských živočichů).

Povodně v roce 2002 prokázaly, že připravenost na nouzové zásobování vodou, potravinami a krmivy je zajištěna.

4.3. Zajištění ochrany občanů ČR a majetku ČR při mimořádných událostech v zahraničí

Jedním z hlavních úkolů MZV a spolupracujících ministerstev v případě zhoršení bezpečnostní situace a mimořádné události v zahraničí je zajistit **pomoc státu při ochraně a záchraně občanů ČR a států EU**, kteří se nacházejí v místě zhoršené bezpečnostní situace nebo mimořádné události v zahraničí, a pomoc obětem a nejbližším příbuzným (resp. pozůstalým) obětí. Z preventivních účelů MZV uveřejňuje na svých webových stránkách informace pro cestující do zahraničí a výzvu k dobrovolnému poskytnutí údajů o své osobě, místu pobytu a spojení zastupitelskému úřadu ČR (dále jen „ZÚ“) v zahraničí. MZV zajišťuje také ochranu a záchranu zaměstnanců ZÚ a jejich rodinných příslušníků.

Z důvodu koordinace činností zainteresovaných státních úřadů k ochraně práv a zájmů ČR a jejich občanů v zahraničí MZV v roce 2005 zpracovalo na základě zkušeností z řešení živelní katastrofy v Asii aktualizované *Zásady spolupráce státních orgánů při ohrožení práv a zájmů ČR a jejich občanů v případě zhoršení bezpečnostní situace v zahraničí nebo v případě mimořádné události v zahraničí* (dále jen „Zásady spolupráce“), které byly schváleny usnesením BRS ze dne 8. listopadu 2005 č. 86. Jejich cílem je zefektivnit koordinaci činností mezi státními úřady při řešení dopadů mimořádných událostí nebo zhoršené bezpečnostní situace v zahraničí na občany ČR a na chráněné zájmy ČR. Pro konkrétní způsoby spolupráce budou uzavřeny dohody mezi MZV a příslušnými ministerstvy.

Na úrovni EU je spolupráce členských států upravena *Pokyny Rady o konzulární ochraně občanů EU v případě krize ve třetích zemích*, vyhlášenými jako dokument Rady GP/mc 15754/03 ze dne 4. prosince 2003.

Činnost jednotlivých ZÚ je upravena jejich *Plánem činnosti*, který je souhrnem všech opatření k přípravě na pomoc při ochraně zaměstnanců MZV na ZÚ, občanů ČR a EU včetně rodinných příslušníků a majetku ČR při zhoršené bezpečnostní situaci a mimořádné události v zahraničí. Plán činnosti je zpracováván ZÚ podle *Směrnice MZV pro činnost ZÚ při mimořádných událostech, v krizových situacích a za válečného stavu*.

V Zásadách spolupráce je zavedeno rozlišování **mimořádné události v zahraničí a zhoršené bezpečnostní situace v zahraničí**. V souvislosti s přípravou na zhoršenou bezpečnostní situaci a mimořádnou událost v zahraničí jsou opatření na ZÚ členěna podle závažnosti hrozeb do bezpečnostních stupňů. Zhoršená bezpečnostní situace může být již před vznikem mimořádné události, přičemž se na ZÚ provádějí opatření nižších bezpečnostních stupňů a z ČR může být po dohodě mezi MZV a MV do zahraničí vyslán ochranný tým z řad příslušníků Policie ČR k provedení zvýšených bezpečnostních opatření na ZÚ. Po vzniku mimořádné události v zahraničí se provádějí záchranné práce a v případě potřeby rozhoduje

MV v dohodě s MZV o vyslání záchranné jednotky. Na ZÚ se v tomto případě realizují opatření vyšších bezpečnostních stupňů a činnosti k pomoci při ochraně a záchraně občanů ČR a států EU. MZV může rozhodnout o vyslání krizového týmu MZV, který poskytuje rozšířenou konzulární a psychosociální pomoc hlavně českým obětem.

Podle Zásad spolupráce mohou být zástupci spolupracujících ministerstev a jiných správních úřadů přizváni na jednání krizového štábu MZV. V tomto případě mají tito přizvaní zástupci pravomoci řádných členů **rozšířeného krizového štábu MZV**. Protože v legislativě ČR schází úprava pro řešení zhoršené bezpečnostní situace v zahraničí a mimořádné události v zahraničí, byla na základě usnesení BRS ze 16. listopadu 2004 č. 15 MZV zřízena pracovní mezirezortní skupina, která se zabývá návrhem legislativních úprav v této oblasti.

4.4. Spolupráce v rámci Evropské unie

Spolupráce s orgány EU v oblasti ochrany obyvatelstva je zaměřena na realizaci základních dokumentů EU, kterými jsou *Akční program Společenství pro oblast civilní ochrany* na roky 2000-2004, jehož platnost byla prodloužena do konce roku 2006 a *Mechanismus Společenství na podporu zesílené spolupráce při asistenčních zásazích v oblasti civilní ochrany*. Tento mechanismus byl ČR prakticky využit zejména při pomoci do Jižní Asie (tsunami), Bulharska a Rumunska (povodně), USA (hurikán) a Pákistánu (zemětřesení).

ČR se podílí na činnosti příslušných orgánů Komise a Rady EU v **oblasti civilní ochrany**, zejména při zpracování návrhu Akčního plánu EU k zemětřesení a tsunami v Indickém oceánu, Haagského programu na stanovení priorit pro příštích pět let a návrhu opatření pro zvládání krizí s přeshraničními účinky (EU-ICMA). Jsou zabezpečovány překlady výzev k předložení návrhů projektů na využití komunitárních programů civilní ochrany v příslušném roce a vydané metodiky pro případné zájemce uveřejněny na webových stránkách MV-GR HZS ČR.

Usnesením vlády ze dne 30. listopadu 2005 č. 1544 byl schválen materiál *Vytvoření podmínek pro zapojení občanů ČR do civilních misí EU a dalších mezinárodních vládních organizací* zpracovaný v gesci MZV. Vláda v uvedeném usnesení, mimo jiné, uložila MZV ve spolupráci s Ministerstvem financí (dále jen „MF“), Ministerstvem práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“), Ministerstvem spravedlnosti, MO a MV předložit vládě do 31. března 2006 návrh *Pravidel pro vysílání občanů ČR do civilních misí EU a dalších mezinárodních vládních organizací, včetně finančního zabezpečení*.

Dílčí závěr:

Současnou právní úpravou jsou vytvořeny základní předpoklady pro plnění úkolů ochrany obyvatelstva státními orgány, orgány územních samosprávných celků a stanovenými právníky a fyzickými osobami. Realizací systému vzdělávání v oblasti krizového řízení se postupně zvyšuje připravenost orgánů krizového managementu také na úseku ochrany obyvatelstva. V následujícím období bude činnost zaměřena na splnění úkolů harmonogramu ke Koncepti ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015, vyhodnocení této koncepce, stanovení dalších směrů rozvoje oblasti ochrany obyvatelstva a na přípravu legislativních i nelegislativních úprav v souladu s dokumentem Optimalizace současného bezpečnostního systému ČR.

5. Integrovaný záchranný systém

5.1. Legislativa

Základním předpisem pro oblast IZS je zákon o IZS a prováděcí předpisy k němu, které jsou využívány v těch případech, kdy je k provádění záchranných a likvidačních prací nutná současná spolupráce více složek IZS. Pokud k řešení postačuje jedna složka IZS, je využíváno speciálních zákonů, např. zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů, které mají v takových případech přednost.

Pro vlastní činnost složek IZS jsou nejdůležitější nařízení krajů, kterými jsou vydány poplachové plány IZS krajů.

Existuje řada námětů na zdokonalení výše uvedených právních předpisů. Při jednání MV se zástupci krajů a obcí v roce 2005 došlo ke shodě, že právní úprava je přesto funkční a k její významné novelizaci má smysl přistupovat až v kontextu s optimalizací celého bezpečnostního systému.

5.2. Organizace IZS a komunikační prostředky

5.2.1. IZS a jeho organizace na celém území ČR

a) Základní a ostatní složky IZS

Základními složkami IZS jsou HZS ČR a jednotky PO zařazené v plošném pokrytí území kraje, Policie ČR a zdravotnická záchranná služba, které jsou schopny rychle a **nepřetržitě** zasahovat a mají **působnost** na území celého státu.

Celý systém pak řeší i plánovanou pomoc **ostatních složek IZS**. Počítá se zapojením komunálních havarijních služeb, obecních a městských policií, zdravotnických zařízení (zejména nemocnic) a Armády ČR. Tradičně jsou ostatními složkami IZS Báňská záchranná služba, Horská služba, Vodní záchranná služba Českého červeného kříže, Speleologická záchranná služba České speleologické společnosti a další, ve kterých je jejich činnost dána jednak povinností ze zákona (k tomu vytvářejí profesionální základnu), jednak jsou dílem založeny na entuziasmu a zájmu nadšenců občanských sdružení, ale někdy mají i podíl komerčního využití a vlivů. Ostatními složkami IZS jsou také právnické osoby, které mají využitelné síly a prostředky a jsou ochotny garantovat jejich nasazení v potřebných časových limitech, např. odtahové služby.

Poskytnutí plánované pomoci na vyžádání ostatními složkami IZS, resp. poskytnutí osobní a věcné pomoci ze strany právnických a fyzických osob je písemně podloženo dohodami IZS. V rámci HZS ČR je uzavřeno přibližně 750 dohod IZS, z toho přibližně 550 dohod o plánované pomoci na vyžádání, na základě kterých jsou sestavovány poplachové plány IZS.

b) Operační a informační střediska IZS krajů (dále jen „OPIS IZS“)

Úlohu OPIS IZS plní operační střediska HZS krajů. Ta jsou fyzicky ve všech krajských městech a zatím ve většině bývalých okresních měst. Od roku 2004 jsou postupně realizovány koncepční záměry, jejichž podstatou je útlum činnosti „okresních“ OPIS IZS, který byl již realizován na 16 místech. Činnost těchto středisek byla přenesena na „**krajská**“ nebo „**sektorová**“ OPIS IZS, která mimo úkolů podle zákona o IZS také plní úkoly vyplývající z dalších právních předpisů, zejména vodního zákona, atomového zákona a zákona o prevenci závažných havárií.

c) Telefonní centra tísňového volání 112 (dále jen „TCTV 112“)

Na základě usnesení vlády ze dne 19. dubna 2000 č. 391, ve znění usnesení vlády ze dne 3. dubna 2002 č. 350, byla vybudována při všech OPIS IZS v krajských městech vzájemně propojená a zálohovaná TCTV 112, určená pro příjem a odbavování tísňových volání na jednotné evropské číslo **tísňového volání 112 ve prospěch všech základních složek IZS**. Nová technologie umožňuje přijímat a odbavovat tísňové hovory na linku 112 a také příjem tísňového volání na linku 150. Příjem tísňových hovorů je zabezpečován v češtině, němčině a angličtině a je k dispozici datový přenos automaticky identifikovaných údajů o čísle volajícího, adrese pevné telefonní stanice a jejím majiteli, poloze mobilního telefonu a dalších informací vytěžených operátorem při příjmu volání na cílové operační středisko základní složky IZS podle druhu oznamované mimořádné události. Využití datových přenosů údajů o mimořádné události z TCTV 112 je postupně zaváděno.

d) Operační a informační středisko MV-HZS ČR (dále jen „OPIS MV-GŘ HZS ČR“)

OPIS MV-GŘ HZS ČR sleduje a případně koordinuje činnost OPIS IZS a v případě vyhlášení ústřední koordinace záchranných a likvidačních prací plní stanovené úkoly podle zákona o IZS.

OPIS MV-GŘ HZS ČR zabezpečuje v široké míře **úkoly mezinárodního charakteru**. Plní funkci kontaktního místa při zapojování ČR do mezinárodních záchranných operací a poskytování humanitární pomoci do zahraničí na základě mezistátních smluv o vzájemné pomoci při katastrofách. Podle úmluvy o přeshraničních účincích průmyslových havárií plní úlohu kontaktního místa ČR pro oznamování přeshraničních účinků průmyslových havárií. **Plní funkci a úkoly kontaktních bodů** pro Monitorovací a informační středisko Evropské komise (EU-MIC), Euroatlantické koordinační středisko pro katastrofy NATO (NATO-EADRCC), Úřad Organizace spojených národů pro koordinaci humanitárních záležitostí (UN-OCHA) a Mezinárodní agenturu pro atomovou energii (MAAE).

5.2.2. Prostředky komunikace v IZS

V uplynulých letech byly realizovány významné investiční projekty IZS zabezpečující krizovou komunikaci orgánů veřejné správy (krizové mobilní telefony) a složek IZS na místě zásahu. Ve standardním režimu jsou využívány krizové mobilní telefony i radiová digitální síť PEGAS.

a) Krizové mobilní telefony

Distribuce krizových mobilních telefonů a telekomunikačních služeb, v síti GSM společnosti EUROTEL Praha, s.r.o., pro orgány krizového řízení veřejné správy a složky IZS byla v zásadním objemu ukončena v roce 2003. Ve stejném roce byla distribuce těchto telefonů rozšířena také pro komerční subjekty plnící úkoly v době vyhlášení krizových stavů. Celkový počet uživatelů je 19 000 v rámci orgánů krizového řízení a složek IZS a 850 v rámci komerčních subjektů.

V roce 2005 bylo přikročeno k **výměně starých typů krizových mobilních telefonů** za typ nový (Siemens C-70), který však vykazoval poruchovost. Tento stav byl reklamován u dodavatele, který přijal opatření k odstranění závad nebo k případné nabídce nových telefonů v rámci programu MOBIL+. Proces reklamace není dosud ukončen.

b) Radiová síť PEGAS

V roce 2004 byla dokončena výstavba **digitálního radiového komunikačního systému PEGAS** pro komunikaci základních složek IZS. Nasazení systému PEGAS bylo závislé

na dodávkách terminálů a realizaci technických opatření z hlediska integrací systémů. V nasazení do rutinního provozu nejdále pokročila Policie ČR. U HZS ČR nastalo zpoždění z důvodu potřeby vyřešit technické aspekty integrace systému PEGAS do stávajících technologií na operačních střediscích HZS krajů. Plný přechod do systému PEGAS u HZS ČR je plánován do konce roku 2006. Z hlediska dodávek zbývá vybavit HZS ČR ještě potřebnou zálohou ručních terminálů.

5.3. Státní správa v IZS, usměrňování IZS a plánování

5.3.1. Výkon státní správy v IZS

Zákon o IZS stanovil úkoly orgánů veřejné správy v oblasti IZS jako systému přípravy na provádění a **koordinaci záchranných a likvidačních prací** (dále jen „ZaLP“). Koordinaci ZaLP a přípravu na ni zákon o IZS svěřuje MV, resp. MV-GŘ HZS ČR, hejtmánovi kraje, starostovi obce s rozšířenou působností nebo veliteli zásahu složek IZS. S výjimkou povodní v roce 2002, je koordinace ZaLP především záležitostí velitelů zásahů a k jejímu převzetí vyššími orgány, na tzv. strategické úrovni, dochází velice zřídka, např. při havárii autobusu u Nažidel, tornádu v Litovli nebo výbuchu plynu v Brně. V těchto případech hejtmáni, resp. primátor města, svoji úlohu zvládli a bez problémů ZaLP koordinovali. Vlastní přípravu na provádění ZaLP zabezpečuje MV-GŘ HZS ČR, na úrovni krajů a obcí s rozšířenou působností HZS krajů a jednotlivé složky IZS.

Výkon státní správy v oblasti IZS spočívá zejména v předkládání dokumentů k projednání v příslušných bezpečnostních radách. Určité problémy činí, z hlediska **ekonomických aspektů** společných nákladů na IZS (např. cvičení), resp. náhrad za náklady a škody vzniklé ze zásahů IZS, výklad některých ustanovení zákona o IZS. Není totiž zcela naplněno ustanovení zákona o IZS, že uvedené výdaje plánuje MV, resp. kraje ve svých rozpočtech. Výdaje jsou ve skutečnosti zahrnovány do rozpočtů jednotlivých složek IZS. To pak vede k nejasnostem při směřování úhrad a vytváření zdrojů pro čerpání jejich finančního vyrovnání. MF v únoru 2006 navrhlo zvážit možnost řešit tento problém žádostí o stanovení nového dílčího specifického ukazatele státního rozpočtu, a to výše finančních prostředků na výkon státní správy v přenesené působnosti vyplývající z krizové legislativy. MV tuto možnost projedná s krajskými úřady, a v případě konsensu připraví žádost MF o stanovení tohoto nového ukazatele, v níž by byly vyčísleny potřeby krajů.

5.3.2. Usměrňování IZS

Usměrňování IZS je na základě zákona o IZS úkolem MV-GŘ HZS ČR a krajských úřadů, jejichž úkoly v této oblasti jsou ze zákona vykonávány HZS krajů. Zažítým nástrojem pro usměrňování IZS jsou **pravidelné porady složek IZS** konané na ústřední i krajské úrovni, zpravidla nejméně jedenkrát ročně. Tyto porady jsou důležitým zdrojem informací, zejména pro menší záchranné složky IZS, založené na bázi sdružení občanů. HZS ČR zabezpečuje účast lektorů - specialistů na jejich společných setkáních a praktických zaměstnáních.

V roce 2005 bylo přistoupeno k vydávání speciálních průřezových předpisů IZS přímo formou společných směrnic. Tak je řešeno např. využívání vrtulníků Armády ČR a Policie ČR pro potřeby lezců-záchranářů složek IZS a dalších záchranných činností. Mnohostrannými smlouvami se staly nadresortní metodické materiály, které mají sloužit jako sjednocující standard pro resortní předpisy. Jedná se o tzv. **typové činnosti složek IZS** při společném zásahu, které jsou vydávány v katalogu typových činností složek IZS při společném zásahu, který již obsahuje typovou činnost na radiologickou zbraň, sebevraždu a na leteckou nehodu. Jedná se zřejmě o nejnáročnější, avšak nejperspektivnější formu usměrňování IZS.

Ve všech krajích ČR jsou každoročně organizovány desítky **prověřovacích a taktických cvičení** složek IZS, při kterých je prověřována nejen vlastní součinnost na místě mimořádné události, ale i nové poplachové plány IZS krajů, Ústřední poplachový plán IZS a všechny typové činnosti ještě před jejich schválením.

BRS schvaluje plány **velkých cvičení IZS**, často s **mezinárodní účastí**. Tato cvičení mají za účel, mimo vlastní prověřování připravenosti složek IZS, i prezentaci IZS pro veřejnost. Dobrá příprava cvičení a jejich příznivý mediální ohlas přispěly k tomu, že příští cvičení v roce 2007 s tématem radiační havárie jaderné elektrárny bude organizováno společně s MAAE. Z velkých cvičení IZS v posledních dvou letech je možné uvést např. ROPA 2004, BOHEMIAGUARD 2005, VODA 2005, PODZIM 2005, AIR ACCIDENT 2005. Složky IZS se také podílejí na značné části cvičení orgánů krizového řízení.

5.3.3. IZS a jeho vztah k havarijnímu, krizovému a obrannému plánování

Havarijní plány krajů a vnější havarijní plány jsou součástí dokumentace IZS. V podstatě všechny složky IZS mají v havarijních plánech vlastní operační plány s názvem **plány konkrétních činností**, např. traumatologický plán, pohotovostní plán veterinárních opatření, plán zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti. Realizace těchto plánů je zabezpečena smluvně na základě dohod o plánované pomoci na vyžádání a dohod o poskytnutí věcné nebo osobní pomoci. Při plánování opatření v havarijních plánech je stále příliš vysoká závislost na silách a prostředcích základních složek IZS, zejména chybí zařízení civilní ochrany.

IZS je využíván u **krizových plánů** jako jeden z nástrojů řešení té části scénářů nevojenských krizových situací, při kterých je předpoklad provádění ZaLP, např. po teroristických útocích.

Obranné plánování vychází z předpokladu stanoveného v zákonu o IZS, že IZS je určen i pro období válečného stavu. Součástí **obránného plánování** je nutné posílení složek IZS při válečném stavu, např. u příslušníků, zaměstnanců a členů složek IZS je možné zajistit jejich zproštění branné (mobilizační) povinnosti. Dále je v době válečného stavu předpokládáno řízení činnosti šesti vojenských záchranných útvarů Armády ČR (tzv. záchranné prapory) MV v rámci ústřední koordinace ZaLP. Tak by byl také v době válečného stavu zabezpečen závazek Armády ČR, vyčleňovat pro potřeby posílení IZS 1 200 vojáků. Zásadním dokumentem je *Koncepce mobilizace ozbrojených sil ČR* schválená vládou usnesením ze dne 7. prosince 2005 č. 1604.

5.3.4. Ústřední poplachový plán IZS

Ústřední poplachový plán IZS (dále jen „ÚPP IZS“) je základním dokumentem pro ústřední koordinaci ZaLP. **Obsahuje přehled sil a prostředků**, které jsou k dispozici k účinnému nasazení kapacit sil a prostředků (tzv. odřadů) k zásahu nejpozději do 24 hod. kdekoli na území ČR. Jsou to většinou jedinečné odřady, které mají „schopnosti“ provádět vysoce specializované a technicky sofistikované činnosti nebo činnosti, k nimž je potřeba určitá míra logistické soběstačnosti a vysoká mobilita. Výraz „schopnost“ je mezinárodním kritériem pro vytváření přehledů odřadů, případně k deklarování nabídky mezinárodní pomoci. V současné době je v ÚPP IZS zařazeno 44 odřadů. Odřady je možné kombinovat, a tak zvyšovat rejstřík jejich „schopností“, tedy použitelnosti i pro netypické mimořádné události.

ÚPP IZS je podložen několika desítkami dvoustranných dohod o plánované pomoci na vyžádání, rámcových dohod o spolupráci a dohod o poskytnutí věcné a osobní pomoci s orgány veřejné správy i s podnikatelskými subjekty.

V roce 2005 byla provedena novelizace ÚPP IZS, spočívající v přípravě převedení ÚPP IZS do databázové formy a umístění v informačním systému krizového řízení. To umožní jeho přímé využití v systému nabídky a poptávky záchranářských kapacit v rámci *Společného nouzového komunikačního a informačního systému EU (CECIS)*. Tento systém spočívající v přiřazení kombinace číselných a hláskových kódů záchranářským odřadům podle jejich typu, velikosti a „schopností“ vychází z obdobného kompatibilního systému kódování odřadů využívaných proti terorismu, který byl zaveden v NATO.

V současné době je řešeno **zapojení zdravotnických kapacit** mobilního typu do ÚPP IZS. Tyto kapacity jsou vedeny v mezinárodních databázích kapacit a jsou využívány pro zahraniční pomoc (např. Traumatým v Pákistánu), ale jejich případné využívání pro vnitrostátní potřebu není dokumentačně připraveno.

5.3.5. Poplachové plány IZS krajů a jejich vazba na ÚPP IZS

Poplachové plány IZS krajů jsou sestavovány na podobných principech jako ÚPP IZS s tím rozdílem, že vycházejí ze zpracovaných havarijních plánů krajů a v nich obsažených analýz rizik. Tudíž sestava sil a prostředků IZS kraje nemusí být schopná zasáhnout na jakýkoliv typ mimořádné události, ale měla by akceptovat místní průmyslové a přírodní podmínky. Sestava sil a prostředků zařazených do poplachových plánů krajů je tedy oprávněně různá kraj od kraje. Pro místně málo pravděpodobné události mohou kraje počítat s pomocí vyžádanou prostřednictvím ÚPP IZS nebo od sousedních krajů.

5.3.6. Postavení sil a prostředků Armády ČR, zejména vojenských záchranných útvarů v ÚPP IZS a v poplachových plánech IZS krajů

Armáda ČR disponuje zejména v chemických a ženižních útvarech některými zcela ojedinělými kapacitami, využitelnými pro ZaLP. Současně má funkční mobilní polní nemocnice, vojenské záchranné prapory, disponující mobilními zařízeními pro ochranu obyvatelstva a leectvo, disponující vrtulníky těžké kategorie. K zapojení těchto speciálních i mobilních kapacit (odřadů) do IZS **na ústřední i krajské úrovni** byla uzavřena rámcová smlouva mezi MO a MV a na jejím základě dohoda o plánované pomoci na vyžádání mezi MV-GŘ HZS ČR a Generálním štábem Armády ČR. Na jejím základě je ze 44 odřadů zařazených do ÚPP IZS 19 odřadů Armády ČR.

Před zánikem bipolárního světa byly ozbrojené síly tak početně silné a technicky vybavené, že při vzniku téměř jakékoliv závažnější mimořádné události byli vojáci využíváni jako základ odezvy a účinně zasahovali od velkých havárií po likvidaci sněhových kalamit. **Snížení početních stavů** a počtu posádek dnešní Armády ČR něco takového téměř vylučuje, ale legislativní setrvačností zůstalo dosud zachováno právo nejen krajů, ale i obcí žádat nejbližší útvar o vyslání sil a prostředků. Existuje proto snaha krajů, zařadit síly a prostředky alespoň šesti existujících vojenských záchranných útvarů Armády ČR do poplachových plánů IZS krajů. Tyto útvary mají stanovenou územní působnost a za běžného mírového stavu úkoly v IZS krajů bezproblémově plní. K řešení této situace bylo stanoveno, že nasazování vojáků bude realizováno prostřednictvím mechanismů IZS a byl stanoven limit maximálně 1 200 vojáků, kteří mohou být nasazeni ve prospěch provádění ZaLP v rámci IZS. Problém je v tom, že početní stavy vojenských záchranných útvarů dohromady vyčerpávají stanovený limit a za krizového nebo válečného stavu by nemohly současně plnit úkoly pro územní potřeby, pro potřeby ústřední koordinace ZaLP a pro vlastní potřeby vedení vojenských operací. Proto byla

v roce 2005 zpracována *Studie o místě a úloze záchranných praporů 15. ženijní záchranné brigády v krizových situacích a za válečného stavu*. Studie konstatuje, že bude navrženo, aby k vytvoření podmínek pro předání záchranných praporů pod operační řízení MV-GŘ HZS ČR za válečného stavu bylo uvažováno o vytvoření velitelského prvku. Ten by zabezpečoval jak vyčlenění řídicího prvku k MV-GŘ HZS ČR tak i administrativní řízení a logistickou podporu nasazených záchranných praporů. O realizaci výsledků studie dosud není rozhodnuto.

5.3.7. Postavení sil a prostředků resortu zdravotnictví v IZS

Zapojení sil a prostředků resortu zdravotnictví je realizováno zejména v rámci přenesené působnosti zpracováním traumatologických plánů krajů, které upravují především součinnost zdravotnické záchranné služby kraje jako základní složky IZS na straně jedné a nemocnicemi s urgentními příjmy nebo specializovanými pracovišti na straně druhé.

Pro okamžité kapacitní posílení krajských zdravotnických systémů při řešení následků mimořádných událostí velkého rozsahu je v působnosti MZ vybavena a udržována **stabilní hospitalizační báze** v Hředlích a je zahájeno zprovoznění druhé báze v Zábřehu. Zařízení jsou v režimu stálé připravenosti využívána jako výjezdová stanoviště pro mobilní zdravotnickou logistickou bázi s možností samostatné činnosti v terénu, která je umístěna v Hředlích. MZ dále disponuje tzv. **traumatýmem** při Úrazové nemocnici v Brně, který je stejně jako technická podstata mobilních bází zahrnut do struktur NATO a také OSN. Rovněž se s traumatýmem počítá k zařazení do ÚPP IZS a následně do CECIS. Pro vnitrostátní použití může být traumatým využit pro krátkodobé posílení kapacity místního zdravotnictví v oblasti odborné chirurgické péče. Traumatým je koncipován pro variantní výjezd v základním a rozšířeném složení se soběstačností 5-7 dní bez nutnosti dodání dalších zásob. Vzhledem k vývoji bezpečnostní situace je připravováno vytvoření dalšího traumatýmu, personálně opřeného o fakultní nemocnice v Praze.

5.3.8. Veterinární orgány a jejich vztah k IZS

Oblast veterinární péče a ochrany před nebezpečnými nákazami zvířat a přenosem těchto nákaz, SLAK, mor prasat apod., je komplexně řešena zvláštními právními předpisy, zejména zákonem č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů a jeho prováděcími předpisy, které jsou doplněny některými přímo aplikovatelnými evropskými normami.

Lze očekávat, že za běžného stavu budou mimořádné události veterinárního charakteru řešeny formou mimořádných veterinárních opatření a nikoliv jako zásahy složek IZS. Tak jsou také obvykle nastaveny pohotovostní veterinární plány, jako operační součást územních havarijních plánů. Tyto operační plány by měly vycházet i ze zpracovaného typového plánu *Epizootie-hromadné nákazy zvířat* a vzorového *Plánu mimořádných veterinárních opatření*.

Veterinární správy při zajišťování svých úkolů a opatření disponují vlastními silami a prostředky, kterými jsou zejména vzduchotěsné kontejnery pro odvoz uhynulých a utracených zvířat, kontejnery pro likvidaci drůbeže oxidem uhličitým a referenční laboratoře. Dále jsou ve státních hmotných rezervách uloženy prostředky pro likvidaci nakažených zvířat (skotu, prasat, ovcí, drůbeže apod.). Provádění samotných veterinárních opatření tak závisí především na právnických osobách a podnikajících fyzických osobách, což jsou zejména kafilerie a soukromí veterinární lékaři. Jejich využívání je ve veterinární legislativě velmi dobře ošetřeno. To však nemusí vždy postačovat, protože události v posledních letech v Evropě (epidemie SLAK a případy BSE) a ve světě (ptačí chřipka) ukazují, že k řešení takových rozsáhlých nebezpečí bude možné a nutné využít i mechanismy a dokumentaci IZS.

Prvním příkladem byla v roce 2001 příprava na případnou **odezvu na zavlečení epidemií** SLAK, BSE, případně na použití antraxu teroristy. Byl připraven a odzkoušen postup pro likvidaci utracených zvířat. Obdobně byla připravena typová činnost reagující na tzv. antraxové obálky. HZS ČR zabezpečoval fyzický rozvoz a vlhčení desinfekčních rohoží na hraničních přechodech a provedl tisíce zásahů v souvislosti s ohlášením podezřelé obálky. V současné době se uvažuje využít hasiče také pro hromadné vybíjení drůbeže s použitím oxidu uhličitého v případě jejího nakažení ptačí chřipkou.

Státní veterinární správa a krajské veterinární správy se na základě dohod o plánované pomoci na vyžádání zapojují také do provádění ZaLP při dopravních nehodách (utracení zraněných zvířat, likvidace kontaminovaného masa v důsledku požáru apod.).

5.4. Zapojení ČR do mezinárodních záchranných operací při mimořádných událostech v zahraničí a poskytování humanitární pomoci do zahraničí

Zákonem o IZS je MV dána pravomoc rozhodovat v dohodě s MZV o humanitární pomoci poskytované státem do zahraničí a zapojování do mezinárodních záchranných operací. Pravidla pro zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci jsou stanovena prováděcím předpisem k zákonu o IZS (nařízení vlády č. 463/2000 Sb.). Podle usnesení vlády ze dne 31. března 2004 č. 302 je humanitární pomoc koordinována MZV a rozhodnutí o poskytnutí finančních prostředků na humanitární pomoc přísluší ministru zahraničních věcí do 5 mil. Kč a vládě nad 5 mil. Kč.

Při rozhodování o realizaci humanitární pomoci hrají důležitou roli ZÚ v zahraničí, zejména v postiženém teritoriu, a spolupráce s nimi při přípravě, koordinaci a realizaci humanitární pomoci. ČR se také podílí na **spolurozhodování při poskytování humanitární pomoci** ze strany Evropské komise prostřednictvím Výboru pro humanitární pomoc (ECHO). Trendem posledních let je poskytování humanitární pomoci prostřednictvím mezinárodních organizací, nejčastěji ve formě finančních příspěvků.

Hlavní zásady zapojování sil a prostředků ČR do mezinárodních záchranných operací a poskytování humanitární pomoci do zahraničí jsou shrnuty v materiálu **Zapojení ČR do mírových a záchranných operací a humanitární pomoci**, který byl přijat usnesením vlády ze dne 9. května 2001 č. 458. Na základě získaných zkušeností byly tyto zásady doplněny usnesením vlády ze dne 30. listopadu 2005 č. 1544, k **Vytvoření podmínek pro zapojení občanů ČR do civilních misí EU a dalších mezinárodních vládních organizací**.

ČR již několik let poskytuje materiální, finanční a záchrannou humanitární pomoc do zahraničí. V rámci záchranné humanitární pomoci do zahraničí MV-GŘ HZS ČR vybavuje a cvičí **speciální jednotku**, určenou zejména pro vyhledávací a záchranné operace v sutinách zřícených objektů. Tato jednotka je vždy složena tak, aby odpovídala potřebám v místě mimořádné události. Hlavní část jednotky tvoří příslušníci HZS ČR a dále mohou být součástí jednotky zdravotníci, členové kynologických organizací, příslušníci Armády ČR, Policie ČR a dalších složek IZS.

ČR má uzavřeny **mezistátní dvoustranné dohody** o pomoci při katastrofách a živelních pohromách se všemi sousedními zeměmi a s Maďarskem. Se slovenskými a polskými hasiči jsou dohody rozpracovány až do podoby společných metodických pokynů pro spolupráci při vzájemné pomoci při zdolávání mimořádných událostí.

Výsledky poskytování pomoci do zahraničí v posledních letech potvrzují fakt, že ČR je ve zvládnutí pomoci zemím postiženým přírodními katastrofami na světové úrovni, bez ohledu na omezené možnosti rozsahu a finanční náročnosti pomoci.

Dílčí závěr:

IZS je funkčním nástrojem pro řešení mimořádných událostí. Mnohdy je jediným akceschopným disponibilním nástrojem pro řešení problémů, které by obecně měly být řešeny jinými mechanismy (sjízdnost komunikací, energetika, rampouchy, obtížný hmyz atd.). Také z tohoto důvodu by měla být věnována pozornost objektivním problémům, které složky IZS samy řešit nemohou.

Jedná se zejména o **dořešení financování IZS**, protože je dlouhodobě neúnosné, aby jen rozpočty státu, krajů, obcí a veřejného sektoru vůbec byly jedinými zdroji pro udržení úrovně ochrany před mimořádnými událostmi. Dosud se nepodařilo zapojit do financování IZS pojišťovací sektor formou tzv. požární daně nebo jinak nazvaného odvodu z majetkových pojištění. Posoudit je ale nutné i možný podíl právnických osob, které svým podnikáním zatěžují IZS, např. provozovatele lyžařských vleků, koupališť a jiných zařízení s vysokým potenciálem rizika vzniku mimořádných událostí.

Dále je nutné řešit **absenci zákona o zdravotnické záchranné službě**, jak je také konstatováno v Návrhu optimalizace současného bezpečnostního systému ČR, přičemž základní problémovou oblastí je přenesení zřizovací působnosti k základní složce IZS ze státu na kraje, a to do oblasti výkonu samostatné působnosti.

Rovněž je nezbytné definitivně vyjasnit budoucí směřování vojenských záchranných útvarů Armády ČR.

Základním problémem je ale **nedostatek finančních prostředků**, protože trvale rostoucí morální a fyzické opotřebením záchranné techniky a nedostatek prostředků na podporu (dotování) dobrovolných záchranných organizací vede k objektivnímu snižování úrovně ochrany před účinky mimořádných událostí. Zastaralost hasičské techniky, absence ochranných prostředků u policistů a zdravotnických záchranářů, nedůstojně nízká podpora občanským sdružením záchranného zaměření a další vnitřní deficity se rok od roku prohlubují.

6. Požární ochrana

6.1. Vymezení oblasti preventivní požární ochrany, právní základy

Zabezpečování **preventivní PO** bylo usměrňováno ve dvou rovnocenných oblastech, a to předcházení vzniku požárů (mimořádných událostí), včetně rychlého zjištění situace předcházející jejich vzniku, a k přípravě na rychlé zjištění vzniku mimořádné události, vytváření a zabezpečování podmínek pro minimalizaci dopadů.

V oblasti PO je ústředním orgánem státní správy MV, přičemž **úkoly státu** na tomto úseku zabezpečují na příslušných úrovních také **HZS krajů** a v **přenesené působnosti orgány krajů a obcí**. Část úkolů PO zabezpečují také obce v **samostatné působnosti**. Organizace a řízení výkonu státní správy přísluší MV-GŘ HZS ČR. Činnosti orgánů probíhají koordinovaně, systém je koncipován tak, aby jeho jednotlivé součásti byly schopny plnit stanovené úkoly i samostatně. Plnění se opírá též o stanovená práva a povinnosti právnických osob a fyzických osob, případně povinností směřovaných určité skupině osob (např. ve vztahu k vlastníkům nebo uživatelům zdrojů vody pro hašení). Základní vztahy a požadavky jsou upraveny zákonem č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o PO“). K této oblasti se vztahují další právní předpisy, např. zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon o prevenci závažných havárií, atomový zákon, a předpisy

vztahující se k určitým oblastem činností, např. plynárenství, energetice, přepravě nebezpečného zboží.

V **oblasti prevence** působí orgány státního požárního dozoru, státního odborného dozoru nad bezpečností práce a orgány kontrolující dodržování požadavků na bezpečnost výrobků a služeb. Zabezpečování úkolů je realizováno ve spolupráci s dalšími ministerstvy, správními úřady včetně orgánů dozoru a kontroly, profesními komorami a sdruženími. Např. při zjištění, že došlo k požáru v souvislosti s vadami výrobků, spolupracuje s HZS ČR Česká obchodní inspekce, jedná-li se o vady stavby, pak jsou kontaktovány stavební úřady, případně příslušné ústřední orgány. Na úseku požární prevence MV-GŘ HZS ČR spolupracuje také s MPSV a jím řízeným Státním úřadem inspekce práce. Součinnost spočívá zejména ve vzájemných konzultacích při tvorbě návrhů právních předpisů, které upravují požadavky na bezpečnost práce nebo bezpečnost provozu technických zařízení z hlediska PO.

Důležitými dokumenty, které zasahují do oblasti požární prevence jsou *Národní akční program bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na léta 2004 až 2006* a *Národní politika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci z roku 2003*.

6.1.1. Koncepce požární prevence

MV-GŘ HZS ČR v roce 2003 vydalo **Koncepci požární prevence**, která řeší řízení a výkon státní správy na úseku požární prevence, spolupráci s ministerstvy, dalšími ÚSÚ a orgány veřejné správy, vzdělávání a odbornou přípravu na úseku PO, informační systémy a využívání statistických údajů, preventivně výchovnou činnost, spolupráci s občanskými sdruženími a pojišťovny a technickou normalizaci. Dále byla provedena analýza stávajících zmocňovacích ustanovení k vydávání právních předpisů krajů a obcí, což se dotýkalo též účinnosti nástrojů krajů a obcí, které působí v oblasti ochrany před mimořádnými událostmi (jedná se o dvě obecně závazné vyhlášky obcí a šest nařízení krajů). Výsledky budou využity při přípravě návrhů změn krizové legislativy.

6.1.2. Harmonizace předpisů v ČR s právem EU

Oblast PO sice nepatří do rámce komunitárního práva, ale řada rozhodnutí a směrnic EU obsahuje požadavky na výrobky z hlediska jejich bezpečnosti, požadavky na bezpečnost práce včetně bezpečnosti pracovišť, předcházení nebezpečným stavům a na připravenost k jejich zvládnutí. Součástí takto pojeté bezpečnosti je rovněž požární bezpečnost.

V oblasti legislativy byly plněny úkoly v **tvorbě předpisů harmonizovaných s požadavky EU**, zejména v oblastech volného pohybu zboží a požárně bezpečnostních požadavků vztahujících se k prevenci závažných havárií (pracoviště, pracovní procesy), s cílem minimalizovat rizika a zvýšit připravenost pro zvládnutí nebezpečných stavů. Významný byl rovněž návrh stavebního zákona, příprava jeho prováděcích předpisů a návrhu vyhlášky o technických podmínkách požární ochrany staveb. V návaznosti na vstup do EU byla vytvořena řada meziresortních pracovních skupin zaměřených na funkci jednotného vnitřního trhu v rámci EU, především k bezpečnostním požadavkům u výrobků regulovaných příslušnými směrnicemi Rady. Účelem bylo převzetí evropského harmonizovaného klasifikačního systému stavebních výrobků z hlediska požární odolnosti a reakce na oheň do systému technických specifikací ČR. Práce budou pokračovat v návaznosti na postup prací v EU.

Pozornost byla též zaměřena na nové **metody modelování vývoje požárů** v různých režimech (podmínkách) a vytváření koncepce požárně bezpečnostního inženýrství pro řešení požární bezpečnosti staveb. V těchto aktivitách se bude pokračovat s cílem zpřístupnit tyto nové metody.

6.1.3. Požární bezpečnost staveb, technologií a výrobků

Úloha státní správy spočívala zejména v **předcházení rizikovým stavům** ve fázi územního plánování, projektové přípravy staveb a technologií a při provozování jednotlivých činností, dále stanovování vlastností výrobků majících rozhodující význam pro výslednou kvalitu stavby a podmínek pro jejich prokazování. Pro případ vzniku mimořádných událostí je činnost orgánů vykonávajících státní požární dozor zaměřena zejména na flexibilní zabezpečení ohroženého území ve spolupráci s ostatními ministerstvy a správními úřady s cílem zjednodušení a zrychlení nezbytných administrativních úkonů.

K zajištění **požární bezpečnosti** při užívání objektů po celou dobu obvyklé nebo předpokládané životnosti byla preventivní opatření z hlediska působení běžně předvídatelných vlivů zaměřena na předcházení vzniku požáru, zamezení nebo omezení šíření požáru, zajištění bezpečné evakuace a zajištění bezpečného a účinného hasebnímu zásahu.

6.2. Výkon státního požárního dozoru

6.2.1. Kontrolní činnost

Kontroly dodržování povinností stanovených předpisy o požární ochraně, prováděné HZS krajů v oblasti výkonu státního požárního dozoru, byly realizovány jako plánované či mimořádné nebo jako následné kontroly uložených opatření k odstranění zjištěných nedostatků. V roce 2002 bylo provedeno 9 784, v roce 2003 - 11 418, v roce 2004 - 13 081 a v roce 2005 - 12 882 kontrolních akcí.

V období 2002 až 2005 byla HZS ČR realizována řada **tematicky zaměřených kontrolních akcí**.

V roce 2002 bylo ve spolupráci s Českým úřadem bezpečnosti práce (nyní Státní úřad inspekce práce) provedeno 530 kontrol bezpečnosti při skladování **hořlavých sypkých hmot v zásobnících**, závady byly zjištěny převážně u středních a malých podnikatelských subjektů. V roce 2003 bylo ve **zdravotnických zařízeních** provedeno 464 kontrol a zjištěno 1 643 závad, v roce 2004 v **objektech pro ubytování** 1 632 kontrol a zjištěno 5 469 závad a v roce 2005 ve **školách a školských zařízeních** 2 602 kontrol a zjištěno 6 057 závad. V závěru roku bylo ve spolupráci s Českou obchodní inspekcí provedeno 383 kontrol **prodeje a skladování předmětů zábavní pyrotechniky** a zjištěno 655 závad. Při přípravě těchto kontrol spolupracovaly také Český báňský úřad a příslušná zkušebna. Na rok 2006 jsou připravovány tematicky zaměřené kontroly provozovatelů činností čerpacích stanic pohonných hmot a kontroly akceschopnosti jednotek PO podniků.

Dále byly vyhlášeny **mimořádné kontrolní akce**, které byly prováděny v součinnosti s Policií ČR, kromě jiného také z důvodu zajištění bezpečnosti kontrolujících příslušníků HZS ČR. V roce 2003 bylo provedeno 523 kontrol **nočních klubů, diskoték a klubů**, z toho jen 23 bylo bez závad, v ostatních případech bylo zjištěno přes 2 600 závad. V roce 2004 bylo provedeno 985 kontrol **autobazarů**, z toho bez závad 128 a zjištěno téměř 3 000 závad. Dále se ve spolupráci s Generálním ředitelstvím cel a celními ředitelstvími uskutečnily kontroly **v tržnicích**, z toho 17 u provozovatelů tržnic (zjištěno 56 závad) a 248 u provozovatelů prodejní činnosti (zjištěno 129 závad).

V roce 2005 vzhledem k nezajištění systému letecké hasičské služby byly provedeny **mimořádné tematické kontroly** u vybraných **vlastníků lesů** (včetně čtyř národních parků), z celkového počtu 155 provedených kontrol byly zjištěny závady v 60 případech.

6.2.2. Stavební prevence

V oblasti stavební prevence se jednalo zejména o zpracovávání podkladů k řízení o stavbách a následné ověření, zda byly dodrženy stanovené podmínky. Úkoly byly zajišťovány podle podaných žádostí, složitosti a závažnosti případů.

Přehled činnosti v této oblasti je uveden v následující tabulce:

Stavební prevence		2002	2003	2004	2005
Vydaná stanoviska	Počet	60 335	60 276	64 803	65 492
Územní řízení a stavební řízení	Počet pozvánek	34 350	32 360	23 867	32 797
	Počet účastí	6 982	8 316	7 726	7 606
Kolaudace	Počet pozvánek	40 561	39 239	43 345	42 108
	Počet účastí	27 644	27 182	33 510	33 584
Ostatní spolupráce se stavebními úřady	Počet vyřízených žádostí	1 835	1 189	1 644	1 448

6.2.3. Zjišťování příčin vzniku požárů

K požáru se zpracovává dokumentace, jejíž součástí je u méně závažných požárů (zejména bez vzniklé škody a možnosti šíření) **záznam o požáru**. U ostatních požárů se jedná o **spisy o požárech**, jejichž součástí jsou odborná vyjádření, zprávy o zásahu jednotky PO, požárně technické expertizy, znalecké posudky, případně další dokumenty.

V tabulce jsou pro srovnání uvedeny počty vypracovaných spisů o požárech a počty expertiz v porovnání s celkovými počty požárů v letech 2002 až 2005:

Zjišťování příčin vzniku požáru	2002	2003	2004	2005
Spisy o požárech	10 638	12 676	10 460	9 771
Požárně technické expertizy	472	524	450	571
Počty požárů	19 132	28 937	21 191	20 183

Spolupráce HZS ČR a Policie ČR při šetření/vyšetřování požárů probíhá na základě uzavřené dohody. Při zjišťování příčin vzniku požárů je také využívána technická podpora odborných a znaleckých pracovišť a specialistů, zejména Kriminalistického ústavu Praha (odbory kriminalistické techniky a expertiz, technici se psy cvičenými na vyhledávání akceleračních) a Technického ústavu PO Praha (odběr vzorků, laboratorní zkoumání, podpora databází, např. požárně technických charakteristik látek, modelování a výpočty s využitím speciálního softwaru a další).

6.2.4. Správní řízení

Správní řízení je jedním z nástrojů, který je využíván při výkonu státního požárního dozoru, zejména při nedodržování stanovených povinností. Ve správním řízení bylo v roce 2002 vydáno 274, v roce 2003 - 304, v roce 2004 - 283 a v roce 2005 - 387 rozhodnutí.

6.2.5. Odborná způsobilost osob k výkonu státního požárního dozoru

V oblasti **vysokoškolského studia** byl MV vydán ověřovací studijní program pro odbornou způsobilost k výkonu státního požárního dozoru. **Resortní vzdělávání** se uskutečňuje ve Střední odborné škole PO a Vyšší odborné škole PO MV ve Frýdku-Místku, v odborných učilištích PO a v Institutu ochrany obyvatelstva v Lázních Bohdaneč.

V roce 2003 byly zahájeny doplňkové kurzy, jejichž náplní je provádět praktické aplikace ve spolupráci s HZS krajů, Policií ČR a odbornými technickými pracovišti.

6.3. Preventivně výchovná činnost

V oblasti preventivně výchovné činnosti na úseku PO byla zvláštní pozornost věnována dětem a mládeži. Pro učitele základních a speciálních škol byla v roce 2004 vydána příručka *Výchova dětí v oblasti PO*. Podobná publikace je připravována pro učitele středních škol. Ve stejném roce byla pro podnikatelské subjekty vydána publikace *PO - Příručka pro podnikatele*. Rozhodující úlohu v této oblasti sehrávají **HZS krajů** (besedy, instruktáže, ukázky, výstavy, relace v regionálních a místních hromadných informačních prostředcích, články v tisku, informace na internetu, poradenská a konzultační činnost apod.).

6.4. Plošné pokrytí území ČR jednotkami PO

V roce 2005 podle statistiky **provedly jednotky PO cca 116 tis. zásahů** při požárech, dopravních nehodách, povodních, technických zásazích a dalších druzích mimořádných událostí na celém území ČR.

Všechny jednotky PO jsou organizovány na základě zákona o PO tak, aby zajistily tzv. **plošné pokrytí území celé republiky**. Poskytnutí pomoci jednotkami PO není na celém území stejné, ale závisí na vyhodnoceném požárním nebezpečí každého z katastrálních území obce. Je organizováno tak, aby k ní došlo v době od 7 minut do 20 minut od vyhlášení poplachu předurčeným jednotkám PO. Počet jednotek PO a doby jejich dojezdu na místo zásahu jsou stanoveny v příloze zákona o PO. Plošné pokrytí vyhovující požadavkům této přílohy bylo poprvé zpracováno a fyzicky vyčísleno na základě usnesení vlády ze dne 16. listopadu 1994 č. 646. Byly stanoveny potřebné počty jednotek PO různých kategorií, počty a dislokace stanic HZS ČR a počty příslušníků HZS ČR zařazených v jednotkách PO s ohledem na úkoly jednotek PO v oblasti ochrany obyvatelstva, nové správní uspořádání ČR a hrozby terorismu.

Výpočet základního parametru systému plošného pokrytí, tj. stupně nebezpečí obce, doznal změn na základě novely přílohy č. 1 vyhlášky č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek PO, ve znění vyhlášky č. 226/2005 Sb. Úprava plošného pokrytí byla vyvolána především úspornými opatřeními v rozpočtu HZS ČR, zvyšováním provozních nákladů (paliva, energie, mzdy apod.) i značnými problémy ve vybavení jednotek PO potřebnou technikou.

Postupné změny nastavení plošného pokrytí jsou uvedeny v následující tabulce.

Zabezpečení plošného pokrytí v roce	Počet stanic HZS krajů		Počet příslušníků v jednotkách HZS krajů		Počet jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí dle kategorie zařazených v plošném pokrytí					
					II		III		V	
	Plán.	Skut.	Plán.	Skut.	Plán.	Skut.	Plán.	Skut.	Plán.	Skut.
1994	249	231	7697	5823		349		1183		4624
2002	262	233	7539	6089	360	217	1086	1238	5249	5066
2005	241	236	6879	6167	306	157	1341	1309	4071	4071

Je třeba zdůraznit, že **plánované počty** stanic HZS krajů, ani počty příslušníků v jednotkách HZS krajů **nebyly nikdy dosaženy**, třebaže potřebu naplnění různé schvalované materiály konstatovaly, zejména v souvislosti s povodněmi 1997 a 2002 nebo v souvislosti s nárůstem nebezpečí terorismu.

U 20 stanic byl snížen typ stanice nebo zrušena předurčenost tzn., že vzhledem k úsporným opatřením byl snížen počet příslušníků na těchto stanicích. Cílový početní stav v roce 2005 na 241 stanicích HZS krajů měl být 6 879 příslušníků, tj. o 660 méně, než bylo plánováno v roce 2002. Skutečně bylo na těchto stanicích 6 167 příslušníků, tedy k dosažení plánovaného počtu stále chybí 712 příslušníků. Aby se dodržela garance poskytnutí pomoci občanům jednotkou PO v odpovídajícím čase, bude nutné nově vybudovat 13 stanic HZS krajů, které byly již v záměrech v roce 2002.

Změnami plošného pokrytí v krajích v roce 2005 neměly být dotčeny funkční jednotky sborů dobrovolných hasičů (dále jen „SDH“) obcí, naopak byly v rámci možností upřednostňovány jednotky kategorie PO II před jednotkami HZS krajů. Na druhé straně je také třeba reálně vidět omezené možnosti obcí v udržení svých akceschopných jednotek SDH po stránce personální, organizační i technického vybavení. To vedlo ke snížení plánovaného počtu jednotek kategorie PO II v roce 2005 o 54 oproti roku 2002. Uvedené jednotky však byly většinou přeřazeny do kategorie jednotek PO III. Dále to vedlo ke snížení plánovaného počtu jednotek kategorie PO V z důvodu zařazení pouze akceschopných jednotek do plošného pokrytí.

6.4.1. Investiční, materiálně technické a finanční zabezpečení jednotek PO plošného pokrytí

System plošného pokrytí mimo jiné optimalizoval i výdaje na PO a reagoval na drastický nárůst cen základní požární techniky v 90. letech. Vládě byly předloženy výsledky „inventarizace“ potřeb kapitálových výdajů na požární techniku a věcné prostředky, která v příloze usnesení ze dne 16. listopadu 1994 č. 646 konstatovala, že potřebné investiční finanční prostředky pro HZS ČR a pro jednotky SDH obcí do požární techniky představují celkovou částku 5 834 mil. Kč v cenách roku 1994. Jednalo se do jisté míry o deficit techniky vzniklý v průběhu řady předešlých let. Bylo navrženo postupné odstraňování tohoto deficitu formou obměny techniky a dovybavení jednotek PO ve výši 400 mil. Kč investičních výdajů ročně podle možností státního rozpočtu. To však nebylo do roku 2004 plněno.

Další negativní skutečností je, že se přes všechny snahy nepodařilo prosadit zákonnou normu, **aby se pojišťovny podílely na financování PO**, neboť většina uchráněných hodnot je jejich profitem. Podíl pojišťoven ve výši cca 1 mld. Kč by problémy s investicemi do techniky jednotek PO vyřešil bez nároku na státní rozpočet.

Současný stav ve vybavení jednotek HZS ČR v technice a technických prostředcích je možno charakterizovat tak, že základní **technika je morálně i fyzicky zastaralá** z důvodu prošlo životnosti (průměrné stáří 12,5 roku u HZS ČR, více jak 40% techniky je starších 16 let) a chybí speciální technika pro ZaLP při chemických a ekologických haváriích, přičemž více jak 70 % zásahů jednotek PO tvoří zásahy vyžadující speciální techniku.

Proti roku 1994 je tedy deficit ve vybavení jednotek HZS ČR zhruba o 10 mld. Kč vyšší i při redukci jejich vybavení. Faktem však také při tomto srovnání je, že ceny požární techniky vzrostly od roku 1994 o 50 až 70 %.

Jak je patrné z následující tabulky, je celkový současný deficit investičních prostředků jednotek PO HZS krajů a jednotek SDH vybraných obcí následující:

Druh jednotky	Deficit prostředků na		
	Výdaje potřebné na obměnu zastaralé techniky včetně rekonstrukcí /mil. Kč/	Výdaje potřebné na doplnění chybějící techniky /mil. Kč/	Celkem /mil. Kč/
Jednotky HZS ČR	3.759	1.370	5.129
Jednotky SDH vybraných obcí	10.869	0	10.869
Celkem	14.628	1.370	15.998

Nyní by deficit v investicích na požární techniku uspokojivě řešilo 700 mil Kč ročně. HZS ČR také chybí solidní vzdělávací základna s kapacitou 500 osob. Potřebné investice na její pořízení by představovaly cca 750 mil. Kč.

U jednotek SDH obcí je nutno upozornit na průměrné stáří základní techniky (23,5 roku) a zvyšující se náklady na jejich akceschopnost. Více než 90 % techniky je starší více než 16 let a její využívání začíná být problematické nejen z hlediska bezpečnosti osádky a silničního provozu, ale i možnosti prostého nastartování motoru.

MV poskytuje od roku 2001 účelové dotace vybraným obcím v rámci reprodukce požární techniky pro jednotky PO (dále jen „účelová dotace“). K tomu zpracovalo na základě pokynů MF *Zásady pro poskytování účelové dotace*, ve kterých jsou stanovena *Kritéria pro vyhodnocení žádosti o poskytnutí účelové dotace obci*. V rámci zásad jsou pevně stanoveny dvě omezující hranice, které musí být současně naplněny - účelová dotace může činit maximálně 50 % ceny nově pořízené techniky, přičemž nemůže překročit 2 mil. Kč. S výjimkou roku 2005, kdy celková výše poskytnutých účelových dotací činila 28,8 mil. Kč, dosahovaly účelové dotace každoroční výše 7,5 - 12 mil. Kč celkem. Pro rok 2006 jsou opětovně naplánovány prostředky ve výši 110 mil. Kč, což znamená významnou podporu obcím.

Pro umožnění činnosti jednotek SDH obcí je také určena **dotace na zabezpečení akceschopnosti jednotek SDH obcí**. K těmto účelům vyčleňuje MF účelovou dotaci z rozpočtové kapitoly Všeobecná pokladní správa ve výši cca 52,5 mil. Kč na rok. Mechanismus rozpisu částky na kraje a jednotlivé obce zabezpečují MV-GŘ HZS ČR a HZS krajů. Dotace je poté převedena do krajů a je vedena na samostatném účtu pro uvedený účel v rozpočtu krajského úřadu, který ji na základě rozpisu převádí jednotlivým obcím.

Z dotace jsou hrazeny následující výdaje:

- výdaje na udržení akceschopnosti jednotek PO kategorie II a III ve formě příspěvku na věcné vybavení, které zůstává majetkem obce (např. spojové prostředky, věcné prostředky požární ochrany apod.),
- maximálně do výše 50 % mzdových výdajů a pojistného členům vykonávajícím službu v jednotce PO kategorie II (jako svoje hlavní povolání nebo pohotovost v místě bydliště),
- na odbornou přípravu velitelů a strojníků jednotek SDH obcí k dosažení odborné způsobilosti.

K zabezpečení plošného pokrytí území kraje jednotkami PO krajské úřady hradí jednotkám SDH vybraných obcí výdaje spojené se zásahy mimo jejich územní obvod a podílejí se na financování jejich akceschopnosti a pořízení a obnově techniky.

6.4.2. Odborná příprava a usměrňování výkonu služby v jednotkách PO

K usměrnění odborné přípravy jednotek PO vydává MV-GŘ HZS ČR metodický předpis Bojový řád jednotek PO, Cvičební řád jednotek PO a konspekty odborné přípravy. V roce 2005 byly uvedené materiály novelizovány a rozšířeny s ohledem na nové požadavky na zásahovou činnost jednotek PO (nebezpečné látky, dopravní nehody).

Velká pozornost je také věnována kurzům pro **odbornou způsobilost profesionálních a dobrovolných hasičů**. Všichni příslušníci HZS ČR a velitelé, strojníci a technici v ostatních jednotkách PO musí prokázat svoji odbornou způsobilost, kterou každých pět let obnovují. V roce 2005 se aktualizovaly osnovy všech kurzů pro odbornou způsobilost. Z hlediska standardizace objemu vědomostí byly také zavedeny jejich normativy pro funkci hasič, strojník a velitel družstva.

Odbornou přípravu pro získání a prodloužení odborné způsobilosti členů jednotek SDH obcí provádí HZS krajů. V roce 2004 absolvovalo odbornou přípravu k získání odborné způsobilosti (základní odborná příprava) nebo odbornou přípravu k prodloužení platnosti osvědčení o odborné způsobilosti (cyklická odborná příprava) celkem 10 384 velitelů a strojníků jednotek SDH obcí.

6.4.3. Koncepce chemické služby HZS ČR

Vzhledem k tomu, že pro HZS krajů vznikly zejména po roce 2001 nové úkoly v rámci IZS v oblasti detekce nebezpečných látek, specifických zásahů, ochrany obyvatelstva a ve zjišťování, předávání, vyhodnocování a využívání údajů o vzniklé situaci při mimořádných událostech s výskytem nebezpečných látek, bylo přistoupeno k vypracování **koncepce chemické služby**. Nově řeší předurčenost jednotek PO ve vazbě na zásahy na nebezpečné látky přehodnocením územního rozložení tzv. „opěrných bodů“ chemické služby. Stanoví předpokládané činnosti jednotek PO u zásahu v rámci chemické služby, tj. v oblasti detekce a identifikace látek, informační podpory veliteli zásahu, práce v kontaminovaném prostředí a dekontaminace.

6.4.4. Koncepce psychologické služby HZS ČR

Narůstající četnost zásahů k likvidaci mimořádných událostí s tragickými následky si vyžádala přijmout koncepci nově zřízené psychologické služby HZS ČR, která řeší především zaměření školení a výcviku na zvyšování psychické odolnosti profesionálních i dobrovolných hasičů, zajišťování posttraumatické péče o zasahující hasiče a poskytování psychologické pomoci obětem nehod a katastrof.

6.4.5. Práce ve výšce a nad volnou hloubkou

Lezecká družstva a lezecké skupiny HZS ČR jsou nasazovány k provedení ZaLP ve výšce a nad volnou hloubkou (sestup a výstup po laně, lanová technika aj.), kdy situace u zásahu vyžaduje činnost nad rámec běžně vycvičeného hasiče a je nutné použít nadstandardní prostředky a vybavení pro bezpečné překonání výškových rozdílů v místě zásahu.

Hasiči-lezci provádějí v rámci výkonu služby běžnou činnost hasičů. Do lezeckých družstev a lezeckých skupin jsou hasiči-lezci organizováni pouze v případě zásahu ve výšce a nad volnou hloubkou a v rámci odborné přípravy. K provádění odborné přípravy jsou vydávány metodické materiály, např. **Práce ve výšce a nad volnou hloubkou v podmínkách PO**.

6.4.6. Letecká hasičská služba MZe

Majitelé lesů mají za povinnost zajišťovat PO ve svých lesích. Aby to bylo reálné, je k tomuto účelu jednotkami PO využíván tzv. **systém letecké hasičské služby**, v rámci kterého MZe, v jehož působnosti je většina lesních porostů v ČR, smluvně zajišťuje personál a letecké prostředky MV a soukromých provozovatelů letecké techniky pro provádění hlídkové činnosti a hašení lesních požárů. Pokud majitel lesa není schopen si zajistit požární ochranu v lese sám, má za povinnost využívat tohoto systému. Systém funguje na principu, že v každoročním výběrovém řízení je vybrána jediná firma jako partner MZe, která leteckou hlídkovou službu smluvně zajistí u ostatních poskytovatelů. Protože vlastní letecké hašení požárů jsou schopny poskytovat jen některé subjekty, uvažuje se o využívání nových, těžkých vrtulníků Armády ČR.

Dílčí závěr:

Opatření vycházející z Koncepce požární prevence v ČR se daří postupně naplňovat. Potřebné návrhy změn právních předpisů budou projednávány v rámci novelizace krizové legislativy, včetně zákona o PO.

Jednotky PO uspořádané do systému plošného pokrytí území ČR fungují na přijatelné úrovni odpovídající evropskému standardu této veřejné služby a tvoří vysoce akceschopnou základní složku IZS. Systém plošného pokrytí má tendenci se dále rozvíjet a zdokonalovat, reagovat na stávající i nové úkoly v oblasti ZaLP. Jedinou jeho slabinou jsou nedostatečné investice do požární techniky, kterou se v letech 1994 až 2005 nepodařilo uspokojivě napravit. Určitým východiskem z uvedené situace by byla participace pojišťoven na obnově požární techniky. Je trvalou snahou MV tuto myšlenku prosadit. Naposledy byl tzv. příspěvek na zábranu škod prosazován formou pozměňovacího návrhu k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví), ve znění pozdějších předpisů. Tento návrh obsažený ve sněmovním tisku 309 z roku 2003 nebyl Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR schválen. Vzhledem k tomu, že "příspěvek na zábranu škod" je využíván v některých okolních zemích, např. v Německu, a úspěšně byl aplikován i v meziválečné Československé republice, a že se jedná o čisté systémové řešení, bude jeho zavedení opětovně uplatněno v rámci plnění úkolů vyplývajících z Optimalizace současného bezpečnostního systému ČR.

7. Ochrana veřejného zdraví související s mimořádnou událostí

Tato oblast je výlučnou působností MZ na základě zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Nejzávažnější hrozba v oblasti veřejného zdraví je spojována s teroristickým **zneužitím vysoce nebezpečných biologických agens**. Tyto agens vyvolávají vážné poškození zdraví, mají vysokou smrtnost, snadno se šíří především vzduchem a není proti nim dostatečně účinná prevence ani léčba. Patří mezi ně např. původci pravých neštovic, moru, hemoragických horeček Lassa, Ebola, Marburg, popř. i původci antraxu, cholery a některých dalších vysoce nebezpečných infekcí. Specifickou hrozbou je možný vznik pandemie chřipky vyvolané novou variantou chřipkového viru.

Na příkladu výskytu těchto onemocnění je zřejmé, že nejsou běžným typem mimořádné události a řešení situace jejich výskytu vyžaduje postupy, uplatňované orgány ochrany veřejného zdraví v postavení orgánu krizového řízení. Vzhledem k závažnosti výskytu by byla rychle přijata krizová opatření, zpravidla spojená s použitím ozbrojených složek, k prosazení protiepidemických opatření.

Za vážný problém v ČR je vzhledem k vývoji bezpečnostní situace považováno, že zatím nejsou v rámci resortu zdravotnictví k dispozici zařízení, která by pracovala v podmínkách tzv. standardů bezpečnosti BL 3 nebo BL 4, tj. taková, která by bez rizika úniku zmíněných vysoce nebezpečných agens do okolí (do pracovního i komunálního prostředí) zajistila bezpečnou mikrobiologickou diagnostiku (ve Státním zdravotním ústavu v Praze) a izolaci nemocných (na infekčním oddělení Fakultní nemocnice Bulovka a na dalších 7 vybraných infekčních odděleních v ČR). Řešení je spojeno především s uvolněním potřebných finančních prostředků.

K řešení situace by bylo využito **stabilních hospitalizačních bází**. Jedná se o víceúčelové objekty, které je možno v režimu nouzového zdravotnického zařízení využít jako izolační zařízení při rozsáhlých epidemiích. Zařízení jsou provozována příspěvkovou organizací MZ **Zdravotnické zabezpečení krizových stavů v Příbrami**, která zajišťuje také technickou obsluhu bází, včetně pohotovosti k výjezdu. Zdravotnický personál je vyčleňován ze zdravotnických zařízení ve zřizovatelské působnosti MZ, tj. z fakultních nemocnic. Zařízení mají celkem 300 lůžek v trvalé pohotovosti a dalších 300 lůžek do 24 hodin.

Odborná zdravotnická veřejnost je v ČR na výskyt vysoce nebezpečných a biologických agens připravena. Jde především o pracovníky oborů epidemiologie, mikrobiologie a infekčního lékařství. Z hlediska připravených postupů jde o opatření vyplývající z dokumentu **Základní systém ochrany občanů ČR před vysoce rizikovými a rizikovými biologickými agens a toxiny**, který vzala vláda na vědomí usnesením ze dne 10. října 2001 č. 1039.

Dalším stěžejním dokumentem specificky zaměřeným na oblast ochrany veřejného zdraví je **Systém ochrany občanů ČR před vysoce nebezpečnými a rizikovými biologickými agens a toxiny v resortu zdravotnictví**, schválený usnesením vlády ze dne 12. května 2003 č. 461. Opatření v oblasti ochrany veřejného zdraví úzce souvisejí s oblastí ochrany obyvatelstva, která je v působnosti MZ integrována s opatřeními na úseku IZS a krizového řízení.

Základními dokumenty pro řešení následků mimořádné události v oblasti ochrany veřejného zdraví jsou **Plány hygienických a protiepidemických opatření**, jako součást havarijních plánů krajů. Specificky pro případ výskytu pravých neštovic byly v roce 2003 Hlavním hygienikem ČR zpracovány konkrétní pokyny pro ředitele krajských hygienických stanic a ředitele zdravotních ústavů. Pro případ vzniku krizové situace při hromadném použití biologických agens bude postupováno podle typového plánu MZ **Epidemie - hromadné nákazy osob**.

Způsob přípravy systému zdravotnictví a činnosti MZ na řešení mimořádných a krizových situací v oblasti ochrany veřejného zdraví ovlivňuje i aktivní zapojení do cvičení orgánů krizového řízení jak národních, tak mezinárodních. Z mezinárodních cvičení Evropského společenství je ČR aktuálně zapojena do příprav cvičení na téma zavlečení pravých neštovic a pandemie chřipky, vyvolané novou variantou chřipkového viru. ČR je rovněž zapojena do systému rychlého monitoringu rizikových situací zneužití biologických agens v rámci států Evropského společenství - Early Warning Report System (EWRS).

Dílčí závěr:

Připravenost systému zdravotnictví na vznik mimořádných událostí a krizových situací v souvislosti s výskytem nebezpečného infekčního onemocnění nebo rizika jeho vzniku v důsledku diagnostikovaného výskytu původce v prostředí je na odpovídající úrovni. Nezbytné legislativní změny v oblasti ochrany veřejného zdraví jsou připravovány zejména

v souvislosti s usneseními vlády ze dne 21. září 2005 č. 1214 a ze dne 15. prosince 2004 č. 1276.

8. Ochrana před povodněmi

Ochrana před povodněmi je upravena vodním zákonem a prováděcími předpisy k němu. Vodní zákon zavedl princip sdílených kompetencí, kdy **ústředními vodoprávními úřady** jsou, v souladu s jasným vymezením působností, MZe, MŽP, MZ, Ministerstvo dopravy a MO. Podle sdílených kompetencí je ústředním vodoprávním úřadem ve věcech ochrany před povodněmi MŽP s výjimkou zabezpečení přípravy záchranných prací při povodni, která přísluší MV. V působnosti MZe je oblast správy vodních toků (přímo ve své působnosti má státní podniky Povodí, Zemědělskou vodohospodářskou správu a Lesy ČR s. p.), což představuje cca 95 % celkové délky vodních toků v ČR.

Vodní zákon je základním právním dokumentem také pro řízení ochrany před povodněmi. Postup a odpovědnost při záchranných pracích při povodni řeší zákon o IZS a krizový zákon. Odstraňování povodňových škod řeší zákon č. 12/2002 Sb., o státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou a o změně zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o státní pomoci při obnově území).

Zkušenosti z katastrofální povodně v červenci 1997 vyvolaly zvýšenou společenskou objednávku systémových opatření pro řešení rozsáhlých povodní, pro odstraňování následků povodní a zejména pro zkvalitnění prevence před povodněmi. Následně povodně v letech 1998, 2000 a zejména extrémní povodeň v srpnu 2002 vedly k dalšímu zkvalitnění systému ochrany před povodněmi.

Vláda usnesením ze dne 19. dubna 2000 č. 382 schválila **Strategii ochrany před povodněmi pro území ČR**, která se stala základním politickým dokumentem v oblasti povodňové ochrany. Strategie vytvořila základ pro rozhodování veřejné správy jak při výběru konkrétní realizace opatření pro ochranu před povodněmi, tak i pro usměrňování rozvoje území a rámec pro definování konkrétních postupů a preventivních opatření. Návazně na tuto strategii vláda usnesením ze dne 13. září 2000 č. 897 vzala na vědomí materiál **Záměry tvorby programů prevence před povodněmi**, který definoval programy prevence před povodněmi v gesci jednotlivých odpovědných resortů. Vzhledem k finanční náročnosti je zabezpečení účinné ochrany před povodněmi víceletý proces, kdy prioritou státního zájmu je podpora prevence oproti úhradě nákladů za škody způsobované povodněmi.

První velkou prověrkou realizace uvedených dokumentů byla katastrofická povodeň v srpnu 2002, která prověřila činnost povodňových komisí, krizových štábů, ústředních orgánů, základních a ostatních složek IZS, správců povodí, vlastníků (správců) vodních děl, Českého hydrometeorologického ústavu a celé řady dalších organizací.

Vláda svým usnesením ze dne 7. října 2002 č. 977 uložila MŽP zorganizovat vypracování projektu **Vyhodnocení katastrofální povodně v srpnu 2002**. Průběh prací kontrolovala Řídící rada projektu, složená ze zástupců zainteresovaných ministerstev, krajských úřadů a správců zasažených povodí. Závěry byly rozpracovány do jednotlivých programů a projektů v oblasti prevence před povodněmi (povodňových opatření, činnosti povodňových a krizových orgánů, povodňových plánů, odstraňování povodňových škod a dalších oblastí). Dlouhodobé a finančně náročné programy a projekty jsou postupně řešeny.

MV zajistilo provedení analýzy řešení krizové situace v důsledku povodní 2002 a zpracovalo **Souhrnný přehled problémů, které byly identifikovány v průběhu řešení**

krizové situace vzniklé v důsledku rozsáhlých povodní v srpnu 2002, který je přílohou usnesení BRS ze dne 12. listopadu 2002 č. 25. Dokument obsahuje 49 úkolů pro odpovědná ministerstva, další ÚSÚ a kraje. Kromě dlouhodobých a finančně náročných úkolů, které jsou rozpracovány do jednotlivých dílčích projektů a jsou postupně řešeny, byly ostatní úkoly splněny.

Na legislativní nedostatky, které ovlivnily koordinaci a řízení ochrany před následky katastrofické povodně v srpnu roku 2002, bylo reagováno zejména novelizací vodního zákona, a to zákonem č. 20/2004 Sb., kterým byly namísto předchozích povodňových komisí ucelených povodí zavedeny povodňové komise krajů. Tuto zásadní změnu si vyžádaly kompetence hejtmanů za krizových situací, které jsou i při povodních vázány na území krajů. Hejtman kraje zřizuje povodňovou komisi kraje a je jejím předsedou. Jako základní pracovní dokument povodňové komise kraje byl nově zpracován **povodňový plán správního obvodu kraje**. V současné době jsou všechny povodňové plány správního území krajů zpracovány v souladu s **Povodňovým plánem ČR**, který v roce 2004 aktualizovalo MŽP ve spolupráci s dotčenými orgány veřejné správy. Usnesením vlády ze dne 25. srpna 2004 č. 806 byl také změněn **Statut Ústřední povodňové komise**.

V současné době je rozpracována problematika zvláštních povodní (povodeň způsobená havárií vodního díla), které předcházelo zpracování typového plánu **Narušení hrází významných vodohospodářských děl se vznikem zvláštní povodně** v roce 2003. Správci (vlastníci) vybraných vodních děl I. až III. kategorie ve spolupráci se správci povodí a dalšími kompetentními odbornými orgány dokončují a předávají územně příslušným krajským úřadům údaje o parametrech zvláštní povodně. V září 2005 byl ve spolupráci MŽP, MZe a MV vydán **Metodický pokyn MŽP pro zpracování plánu ochrany území pod vodním dílem před zvláštní povodní**. Zpracování těchto plánů se uvažuje v návaznosti na dokončování veškerých potřebných hydrologických podkladů v letech 2006 a 2007.

MŽP dále zpracovalo, jako součást svého krizového plánu, typový plán **Povodně velkého rozsahu**, který stanoví postup při řešení této situace v souladu s krizovým zákonem.

Dílčí závěr:

Dle výše uvedených skutečností lze konstatovat, že oblasti ochrany před povodněmi je věnována soustavná pozornost všemi zainteresovanými subjekty. Povodňová problematika se promítla i do koncepcí jednotlivých resortů, např. do Koncepce vodohospodářské politiky na léta 2004-2010 a Státní politiky životního prostředí. Stala se i součástí procesu plánování v oblasti vod, kdy Plán hlavních povodí má být vládě předložen do konce roku 2006 a 8 plánů oblastí povodí příslušným krajům do konce roku 2009. Současně je tato problematika řešena v souladu s dokumentem Optimalizace současného bezpečnostního systému ČR.

9. Ochrana vnějšího ovzduší související s mimořádnou událostí

Ochrana vnějšího ovzduší je upravena zákonem č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů (zákon o ochraně ovzduší), ve znění pozdějších předpisů, který stanoví zejména práva a povinnosti osob a působnost správních úřadů při ochraně vnějšího ovzduší před vnášením znečišťujících látek lidskou činností a při zacházení s regulovanými látkami, které poškozují ozónovou vrstvu Země, a s výrobky, které takové látky obsahují.

Gesce v této oblasti je rozdělena mezi MŽP, MZ a MV, přičemž MV je gestorem za oblast znečištění vody, ovzduší a přírodního prostředí haváriemi velkého rozsahu.

MŽP vyhláší, v souladu s výše uvedeným zákonem, prostřednictvím pověřené právnické osoby (Český hydrometeorologický ústav), meteorologickou **předpověď vzniku a ukončení smogových situací a regulační opatření pro zdroje znečišťování** podléhající regulaci. Dále zajišťuje **sledování kvality ovzduší**, provoz základní sítě imisního monitoringu na celém území ČR a sledování úrovně znečištění ovzduší.

MZ provádí **účelová měření ovzduší** ve vybraných sídlech z hlediska ochrany veřejného zdraví pro potřeby monitorování zdravotního stavu obyvatelstva ve vztahu k životnímu prostředí, **hodnocení a řízení zdravotních rizik** v rozsahu dohodnutém s MŽP a na jeho žádost se rovněž podílí na měření v základní imisní síti.

Součástí krizového plánu MŽP je typový plán **Dlouhodobá inverzní situace**, který stanoví postup při překročení imisních limitů SO₂ a NO₂ pro ochranu zdraví obyvatel v případě smogové situace nebo vzniku chemické havárie v průběhu trvání inverzní situace.

Dílčí závěr

V souladu s výše uvedenými skutečnostmi lze konstatovat, že oblasti ochrany ovzduší je příslušnými resorty věnována soustavná pozornost. V dalším období je třeba zkvalitňovat a modernizovat hlášení, předpovědní a varovnou službu a zlepšovat úroveň monitorování a vyhodnocování kvality ovzduší, včetně informování obyvatelstva.

10. Ochrana zdraví a životního prostředí před škodlivými účinky chemických látek a chemických přípravků

Oblast ochrany zdraví člověka a životního prostředí před negativními účinky chemických látek a přípravků je právně zakotvena zákonem č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Gestorem v oblasti ochrany životního prostředí je MŽP a v oblasti ochrany zdraví člověka MZ.

Uvedený zákon upravuje zejména práva a povinnosti právnických a podnikajících fyzických osob při klasifikaci a zkoušení nebezpečných vlastností chemických látek a přípravků, balení a označování nebezpečných chemických látek a přípravků a jejich uvádění na trh nebo do oběhu. Dále je vymezena působnost správních orgánů při ochraně zdraví a životního prostředí před škodlivými účinky chemických látek a přípravků. Zákon neobsahuje žádná ustanovení dotýkající se cíleně ochrany před mimořádnými událostmi.

Dílčí závěr:

Všechny uvedené činnosti jsou základním východiskem pro zajištění bezpečnosti při nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a přípravky. V dalším období budou přijímána další opatření v souladu s novou politikou EU pro tuto oblast s cílem zvýšit bezpečnost při všech činnostech spojených s uváděním na trh a nakládáním s nebezpečnými chemickými látkami a přípravky.

11. Ochrana osob a životního prostředí před nežádoucími účinky ionizujícího záření

11.1. Krizové plánování a krizové řízení

Ochrana zdraví a životního prostředí před nežádoucími účinky ionizujícího záření je upravena především atomovým zákonem a na něj navazujícími prováděcími předpisy.

V souladu s atomovým zákonem vykonává státní správu a dozor v oblasti jaderné bezpečnosti, radiační ochrany a havarijní připravenosti, fyzické ochrany a kontroly nešíření jaderných zbraní SÚJB. Atomový zákon a prováděcí předpisy k němu, spolu s krizovým zákonem, stanovují mimo jiné povinnosti SÚJB při přípravě na mimořádné události se zdroji ionizujícího záření, při jejich vzniku a likvidaci jejich následků, povinnosti některých dalších orgánů státní správy v oblasti monitorování radiační situace a povinnosti držitelů povolení k vybraným činnostem v oblasti havarijní připravenosti.

Pro potřeby krizového plánování a řízení je u SÚJB zřízeno **Krizové koordinační centrum**, které plní funkci pracoviště krizového řízení, je ustanoven Krizový štáb SÚJB a zřízena funkce Styčného místa ČR. V případě vzniku radiační mimořádné události na území ČR mohou být zřizovány regionální krizové štáby.

Krizový štáb SÚJB, na základě dat z monitorování radiační situace, technologických dat o stavu jaderného zařízení a informací z dalších různých zdrojů, vyhodnocuje údaje z hlediska prognózy dalšího vývoje radiační situace, **provádí posouzení radiační situace a doporučuje zavedení ochranných opatření**, tj. ukrytí obyvatelstva, jódové profylaxe, evakuace, popř. regulace spotřeby potravin a krmiv. Předává doporučení k provedení neodkladných opatření představitelům postiženého území, především prostřednictvím Ústředního krizového štábu a krizového štábu kraje, a průběžně informuje o rozsahu, průběhu a předpokládaných důsledcích radiační havárie na území ČR. Na základě výsledků monitorování **vymezuje kontaminované oblasti**. Řeší také situace vzniklé porušením zákona č. 19/1997 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní, ve znění pozdějších předpisů, Úmluvy o zákazu chemických zbraní a porušením zákona č. 281/2002 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní a o změně živnostenského zákona, ve znění pozdějších předpisů.

Hlavním úkolem **Styčného místa ČR** je zajišťování výměny informací o vzniku a průběhu mimořádné události mezi ČR a mezinárodními organizacemi, případně ostatními zeměmi. Jedná se o činnost, kterou je ČR smluvně zavázána vykonávat na základě mezinárodní **Úmluvy o včasné oznamování jaderných nehod a Úmluvy o pomoci v případě jaderné nebo radiační nehody**, dvoustranných dohod uzavřených zejména se sousedními státy a v souladu se závazky vyplývajícími z členství ČR v EU (funkce „Competent Authority“ v režimu Rozhodnutí Rady č. 87/600/Euratom). Mimo to zajišťuje, v souladu se zákonem č. 19/1997 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní, ve znění pozdějších předpisů, nepřetržitou službu pro převzetí příslušných informací.

11.2. Monitorování radiační situace

SÚJB řídí činnost **celostátní radiační monitorovací sítě** (dále jen „RMS“) jako významné součásti krizového plánování a řízení. Činnost RMS je koncipována tak, aby bylo plně zajištěno monitorování a vyhodnocování radiační situace na území ČR v normálních podmínkách a v případě radiační mimořádné situace. Tomu odpovídá jak její technické a personální zajištění, tak i právní úprava. V současné době však chybí právní úprava činnosti RMS za válečného stavu, zejména řízení RMS, postavení personálu a její vybavení.

Kromě SÚJB a jeho rozpočtové organizace (Státního ústavu radiační ochrany) se na činnosti RMS podílejí MF, MO, MV, MZe a MŽP. Způsob zajištění provozu a obnovy zařízení sítě je upraven usnesením vlády ze dne 14. května 2001 č. 478 a smlouvami uzavřenými s jednotlivými resorty a jejich institucemi podílejícími se na činnosti RMS.

11.3. Opatření proti jadernému terorismu

Na základě usnesení vlády ze dne 19. května 2004 č. 479 k NAP vypracovala meziresortní skupina zástupců SÚJB, MV a Bezpečnostní informační služby dokument *Projektová základní hrozba pro jaderná zařízení a jaderné materiály včetně přeprav jaderných materiálů v ČR*. V roce 2004 byla dokončena modernizace technických systémů fyzické ochrany na všech jaderných zařízeních. V současné době se připravuje další etapa modernizace systému fyzické ochrany v Jaderné elektrárně Dukovany založeného na biometrické detekci osob. Jaderná elektrárna Temelín je již tímto systémem vybavena.

V rámci opatření přijímaných proti hrozbě zneužití zdrojů ionizujícího záření a radioaktivních látek byl prověřen stav a zabezpečení **vysoce aktivních zdrojů ionizujícího záření**. Zároveň je na tuto oblast zaměřena zvláštní pozornost inspektorů SÚJB. Na základě provedené analýzy SÚJB připraví materiál, v němž zhodnotí z hlediska zabezpečení těchto zdrojů současný stav a navrhne řešení na úseku správního řízení k likvidaci těchto zdrojů, ekonomického a technického zabezpečení procesu zneškodnění.

11.4. Zajištění zdravotní péče pro případ radiační havárie

V rámci řešení následků radiačních nehod nebo úmyslného použití prostředků emitujících ionizující záření do prostředí je spolugestorem SÚJB za oblast zajištění zdravotní péče postiženým MZ, do jehož výlučné působnosti spadají opatření pro případy poškození zdraví v důsledku radiačních mimořádných událostí.

V souladu s atomovým zákonem je vytvořena síť **Středisek specializované zdravotní péče o ozáření**. V současné době mají pro první vlnu vytvořenu příjmovou kapacitu 100 lůžek pro těžce postižené osoby následující zdravotnická zařízení:

- a) Fakultní nemocnice Královské Vinohrady v Praze na Klinice popáleninové medicíny,
- b) Fakultní nemocnice v Hradci Králové na Oddělení klinické hematologie II. interní kliniky,
- c) Fakultní Thomayerova nemocnice s poliklinikou v Praze na Oddělení lékařské genetiky,
- d) Všeobecná fakultní nemocnice v Praze na Klinice nemocí z povolání, v jejímž rámci je zřízeno také Toxikologické informační centrum, které je základním odborným pracovištěm pro řešení situace hromadného výskytu otrav toxickými látkami.

Síť Středisek specializované zdravotní péče o ozáření je koncipována především pro případ radiační havárie v jaderné elektrárně nebo při teroristickém použití radionuklidů s velkým počtem zdravotně postižených. V případě nutnosti by byla zdravotní péče poskytována i ostatními zdravotnickými zařízeními.

Součástí zdravotní péče o obyvatelstvo v případě radiační mimořádné události je zajištění **jódové profylaxe**. Profylaktika, včetně jejich obnovy po uplynutí doby expirace, jsou zajištěna pro občany v zónách havarijního plánování jaderných elektráren na náklady držitele povolení. Pro případ potřeby přidělit tyto preparáty i obyvatelům ČR mimo zónu havarijního plánování je zajištěna jejich distribuce ze zásob státních hmotných rezerv. Pro zájemce jsou v lékárnách ČR volně dostupná shodná balení kalia jodidu jako pro občany v zónách havarijního plánování, a to do následujícího dne po vyžádání (bližší informace jsou zveřejněny na internetových stránkách SÚJB).

Dílčí závěr:

Zajištění jaderné bezpečnosti, radiační ochrany, fyzické ochrany a havarijní připravenosti je orgány státního dozoru, dalšími dotčenými orgány veřejné správy a držiteli povolení věnována trvalá pozornost. Konkrétní opatření k likvidaci radiační nehody nebo

radiační havárie a k omezení jejich následků jsou rozpracována ve vnitřních havarijních plánech držitelů povolení a ve vnějších havarijních plánech pro zónu havarijního plánování.

12. Prevence závažných havárií při nakládání s nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky

Prevence závažných havárií při nakládání s nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky je upravena zákonem o prevenci závažných havárií, který stanoví systém prevence pro objekty a zařízení, v nichž je umístěna vybraná nebezpečná chemická látka nebo přípravek v množství stejném nebo větším, než je množství uvedené v příloze zákona. Gesce za uvedenou oblast je rozdělena mezi MŽP a MV.

Na základě návrhů provozovatelů vydaly krajské úřady do konce roku 2005 79 **rozhodnutí o zařazení objektu** nebo zařízení do skupiny A a 81 rozhodnutí o zařazení do skupiny B.

Fyzickou ochranu objektů a zařízení zařazených do skupiny A a B zajišťuje provozovatel zapracováním bezpečnostních opatření do **Plánu fyzické ochrany**. Rozsah těchto opatření je stanoven vyhláškou č. 373/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o rozsahu bezpečnostních opatření fyzické ochrany objektu nebo zařízení zařazených do skupiny A nebo do skupiny B.

Součástí zákona o prevenci závažných havárií je také právní úprava **havarijního plánování**. Provozovatel objektu nebo zařízení zpracovává vnitřní havarijní plán, předkládá krajskému úřadu písemné podklady pro stanovení zóny havarijního plánování a pro vypracování vnějšího havarijního plánu a spolupracuje s ním na zajištění havarijní připravenosti v zóně havarijního plánování.

Kontrolu zajištění bezpečného provozu stanovených objektů nebo zařízení provádí Česká inspekce životního prostředí ve spolupráci s krajskými úřady a dalšími správními úřady. Kontrolována jsou zejména opatření přijatá k prevenci vzniku závažné havárie v objektu nebo zařízení, vhodnost a dostatečnost prostředků zmírňujících možné dopady závažné havárie a dodržování preventivních bezpečnostních opatření uvedených v bezpečnostním programu, bezpečnostní zprávě a vnitřním havarijním plánu. Plán fyzické ochrany podniku je předmětem zvláštních kontrol organizovaných příslušným krajským úřadem ve spolupráci s Policií ČR.

Dílčí závěr:

V současné době končí projednávání návrhu nového zákona o prevenci závažných havárií, který uvedenou problematiku dále rozšiřuje, především v oblasti fyzické ochrany objektů a zařízení a systému kontrol v působnosti provozovatelů. Důvodem přijetí legislativních úprav bylo také rozšíření směrnice č. 96/82/ES na pyrotechnické látky, protože objekty výrobců výbušnin podléhají režimu zákona č. 412/2005 Sb. o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

13. Ochrana a bezpečnost komunikačních a informačních systémů

13.1. Zajištění přednostního poskytování služeb elektronických komunikací za krizových stavů

Ministerstvo informatiky (dále jen „MI“) v rámci přípravy zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon

o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů, vypracovalo **Zásady zajištění přednostního poskytování služeb elektronických komunikací vybraným uživatelům za krizových stavů**, včetně návrhů souvisejících právních předpisů. Zákon o elektronických komunikacích ukládá provozovatelům s významným postavením na telekomunikačním trhu a dalším provozovatelům, kteří projeví zájem, povinnost poskytovat za krizových stavů uživatelům zařazeným do mezinárodního nebo národního preferenčního schématu přednostně služby elektronických komunikací. Tato povinnost se týká jak provozovatelů pevných, tak mobilních sítí elektronických komunikací.

Vzhledem k neúnosné finanční zátěži provozovatelů vyplývající z doposud neujednocených mezinárodních postupů k řešení přednostního poskytování služeb elektronických komunikací bylo implementováno do zákona o elektronických komunikacích přechodné ustanovení, které tuto povinnost pro provozovatele odkládá o 5 let s povinností poskytovat přednostně služby elektronických komunikací za krizových stavů dle stávajících technických možností daného provozovatele. V rámci tohoto přechodného ustanovení jsou stanoveny orgány, které jsou oprávněny předkládat seznamy uživatelů, kterým budou za krizového stavu poskytovány přednostně služby elektronických komunikací. Vytvoření **centrální databáze subjektů**, kterým budou přednostně poskytnuty služby za krizových stavů, umožní autorizovat a současně regulovat počty zařazených subjektů včetně optimalizace finančních nákladů na úhradu za zařazení a vedení účastníka v systému přednostního spojení. Z hlediska technologické připravenosti provozovatelů je možnost zajistit přednostní poskytování služeb v pevných sítích elektronických komunikací, a to formou restrikce, tj. omezením odchozího volání nezařazených účastníků. Tento způsob zajištění přednostní komunikace orgánů krizového řízení má dočasný charakter, nicméně umožní za stávajících technických podmínek předem připravit podmínky pro přednostní poskytování služeb vybraným uživatelům a připraví podmínky pro navrhovaný způsob zajištění poskytování služeb elektronických komunikací za krizových stavů.

13.2. Podpora poskytování služeb elektronických komunikací v době mimořádných událostí

Při zajišťování veřejných komunikačních služeb v období záplav jednoznačně vyplynula nutnost přípravy a nasazení zdrojů k udržení provozu v sítích elektronických komunikací, a to nejen ze strany provozovatelů, ale také státu, který je odpovědný za ochranu života a majetku obyvatelstva a informovanost občanů za mimořádných situací.

MI, v souladu se zákonem o hospodářských opatřeních pro krizové stavy, zpracovalo **Plán nezbytných dodávek k zajištění telekomunikačních a informačních služeb za krizových situací**. Plán je zaměřen na zajištění nezbytné dodávky pro podporu výkonu státní správy formou služby komunikační infrastruktury informačních systémů veřejné správy dodávané ČESKÝM TELECOMEM, a.s. Dále na zajištění šíření a přenosu rozhlasového a televizního signálu pro provozovatele rozhlasového a televizního vysílání k zabezpečení informování obyvatelstva za krizových stavů, dodavatelem této služby je JTR Management, a.s. (ČESKÉ RADIOKOMUNIKACE, a.s.).

13.3. Spolupráce s mezinárodními organizacemi v oblasti plánování civilních komunikací

13.3.1. Tamperská úmluva

ČR je ratifikantem Tamperské úmluvy o poskytování telekomunikačních zdrojů pro zmírňování následků katastrof a záchranné práce. Byl vypracován materiál **Poskytování**

telekomunikačních zdrojů pro zmírňování následků katastrof a záchranné práce, který byl schválen usnesením BRS ze dne 24. července 2001 č. 198. V rámci přípravy zdrojů bylo na základě uzavření Memoranda o podpoře Tamperské úmluvy zajištěno poskytnutí mobilní kontejnerové základnové stanice maximálně na dobu jednoho měsíce společností Eurotel Praha s r. o. případným žadatelům o pomoc podle příslušných ustanovení této úmluvy, a to zdarma společně s odborníky nutnými pro zabezpečení jejího provozu. Doposud nebyla tato možnost využita.

13.3.2. Výbor pro plánování civilních komunikací NATO

MI zastupuje ČR ve Výboru pro plánování civilních komunikací (CCPC) NATO. Tento plánovací výbor je zodpovědný za záležitosti civilních komunikací (elektronická komunikace a poštovní služby) v rámci CNP NATO. CNP v této oblasti zajišťuje dostupnost komunikačních služeb pro politické, ekonomické a vojenské účely.

V současné době se CCPC zabývá analýzou dopadu nových technologií na podporu CNP NATO, mezinárodním preferenčním schématem, dopadem chemických, biologických a radiologických látek na komunikace, elektronickou komunikační podporou pro záchranné jednotky, tvorbou nového Kompendia CCPC, poskytováním informací civilnímu obyvatelstvu, konceptem týmu rychlé reakce, použitím poštovních zdrojů k podpoře civilní ochrany, kryptografickou komunikací a podporou nových členských a partnerských zemí.

13.4. Využití portálu veřejné správy pro krizové řízení a informování veřejnosti o mimořádných událostech

Usnesením vlády ze dne 7. dubna 2003 č. 345 bylo ministru informatiky uloženo zajistit zahájení provozu softwarového nástroje pro automatizovaný sběr požadavků na věcné zdroje v chráněné části monitorovacího informačního systému veřejné správy a tím vytvořit celostátní evidenci požadavků na zdroje v krizových stavech.

MI uzavřelo *Smlouvu o zajištění provozování systému pro monitorování infrastruktury státu* (dále jen „MONIS“) v rámci Portálu veřejné správy. Jedná se o sběr a prezentace autorizovaných informací, zejména v krizových situacích, jejich ukládání v časových posloupnostech se zajištěním přístupových oprávnění pro vybrané uživatele.

V současné době na platformě MONIS je provozován modul EPOZ pro podporu sběru požadavků na věcné zdroje za krizových situací v garanci SSHR.

V rámci Portálu veřejné správy je možné zabezpečit pro veřejnost poskytování důležitých informací k ochraně obyvatelstva při krizových situacích.

Dílčí závěr:

MI v rámci své působnosti je schopno vytvářet podmínky pro zajištění komunikace a výměnu informací za krizových stavů v systémech veřejné komunikace. Zajišťuje právní a technické prostředí pro možnosti včasného přístupu k informacím pro orgány státní správy, orgány územních samosprávných celků i pro veřejnost.

V dalším období bude činnost zaměřena na realizaci přednostního poskytování služeb elektronických komunikací a zajištění nezbytných dodávek v oblasti elektronických komunikací pro podporu činnosti veřejné správy, orgánů krizového řízení a IZS za krizových stavů.

14. Ochrana kulturních památek, sbírek muzejní povahy, předmětů kulturní hodnoty a dalších významných kulturních statků

Oblast ochrany kulturních památek, sbírek muzejní povahy, předmětů kulturní hodnoty a dalších významných kulturních statků je legislativně řešena, mimo krizovou legislativu, zejména zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), ve znění pozdějších předpisů, a prováděcími předpisy k nim.

Dále je postupováno v souladu se závaznými **mezinárodními dokumenty** UNESCO, např. List of the World Cultural and Natural Heritage, Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict, a také Rady Evropy, např. European Convention for the Protection of the Architectural Heritage a European Convention for the Protection of the Archaeological Heritage.

Ministerstvo kultury zajišťuje ochranu kulturního dědictví před mimořádnými událostmi nejen v oblasti vnitrostátního plánování (havarijního a krizového), ale i v oblasti přípravy jeho ochrany na poli mezinárodní spolupráce.

V oblasti **vnitrostátního plánování** ochrany před mimořádnými událostmi se jedná především o vydání metodiky pro zpracování *Plánu ochrany kulturních památek*, který je součástí havarijního plánu kraje, *Metodického listu k tvorbě plánů prevence a ochrany v muzeích a galeriích* a realizací programu *Integrovaného systému ochrany movitého kulturního dědictví*. V současné době je zpracovávána metodika tvorby *Plánů pro řešení mimořádných (krizových) událostí v knihovnách*.

V oblasti **mezinárodní spolupráce** jsou plněny zejména úkoly při realizaci Úmluvy na ochranu kulturních statků a Protokolu k úmluvě na ochranu kulturních statků (tzv. Haagská úmluva), a na úseku spolupráce s nevládní organizací UNESCO a dalšími partnerskými organizacemi členských zemí EU.

Dílčí závěr:

Stanovené úkoly v oblasti ochrany kulturních památek, sbírek muzejní povahy, předmětů kulturní hodnoty a dalších významných kulturních statků jsou zabezpečovány v souladu s legislativou a mezinárodními závazky. V dalším období se činnost bude zaměřovat na plnění konkrétních úkolů vyplývajících z jednotlivých dokumentů k ochraně kulturního dědictví.

15. Archivnictví

Oblast archivnictví je legislativně řešena, mimo krizovou legislativu, zákonem č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a vyhláškou č. 645/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů.

Státní archivy jsou zabezpečovány **elektronickými zabezpečovacími a protipožárními zařízeními**. V plném rozsahu bylo dokončeno toto zabezpečení v účelových archivních novostavbách, ostatní užívané objekty nebo prostory jsou zabezpečeny jen dílčím způsobem. Hlavní příčinou je nedostatek finančních prostředků. Další problémy jsou s financováním

opatření u budov, které nejsou v přímé operativní správě MV. V některých objektech proto dosud nejsou instalovány elektronické protipožární výstražné systémy. Státní archivy zpracovaly **přehled nedostatků** na tomto úseku s odhadem nákladů na jejich odstranění, aby bylo možné nárokovat potřebné finanční prostředky a pokračovat v zabezpečování státních archivů.

Státní archivy zpracovaly bezpečnostní dokumentaci budov. Národní archiv připravuje **Plán pro zajištění bezpečného uložení archiválií a jejich ochrany před živelnými pohromami a před fyzickým napadením**, jehož dokončení se předpokládá v prvním čtvrtletí 2006. Následně bude vydána metodika pro ostatní státní archivy, archivy měst a specializované archivy archivní sítě ČR k rozpracování opatření z uvedeného plánu do vlastních podmínek. Předpoklad dokončení práce je do konce roku 2006.

Dílčí závěr:

Stav zajištění státních archivů elektronickými zabezpečovacími a protipožárními zařízeními je na dobré úrovni v účelových archivních novostavbách. Ostatní objekty státních archivů jsou těmito zařízeními vybavovány podle dostupnosti finančních prostředků. Problémy jsou s financováním opatření u těch objektů, které nejsou v přímé operativní správě MV.

16. Příprava hospodářských opatření pro krizové stavy

Plánování a příprava hospodářských opatření pro krizové stavy jsou realizovány podle zásad a postupem stanoveným zákonem o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a v návaznosti na další zákony krizové legislativy.

Systém hospodářských opatření pro krizové stavy je představován **souborem nástrojů pro zabezpečení věcných zdrojů** (materiálních prostředků a služeb) od právnických a podnikajících fyzických osob, z předem vytvořených státních hmotných rezerv a přípravou výroby takových produktů, které nejsou běžně dostupné.

Plánování a zajišťování věcných zdrojů k řešení krizových situací je součástí krizového plánování a je završené dokumentem **Plán nezbytných dodávek**, který je přílohou krizového plánu.

Na základě požadavků vyplývajících z krizových plánů orgánů krizového řízení byl SSHR, v souladu s postupem projednaným na 10. schůzi VCNP dne 28. listopadu 2000, zpracován **Plán vytváření civilních zdrojů k zabezpečení bezpečnosti ČR na léta 2005-2006**. V současné době probíhá etapa jeho realizace.

S ohledem na nové a měnící se bezpečnostní hrozby SSHR ve spolupráci s odborně příslušnými ÚSÚ pravidelně upravuje skladbu a výši jednotlivých položek **ve státních hmotných rezervách**, vytvářených na základě jejich krizových plánů. Tvoří je vybrané základní suroviny, materiály, polotovary a výrobky určené pro odstraňování následků krizových situací, pro ochranu životně důležitých hospodářských zájmů státu a položky potravinářského charakteru důležité pro zajištění výživy obyvatelstva v krizových situacích. Ačkoliv jsou prioritně určeny pro řešení krizových situací, mohou být a v praxi jsou, na základě rozhodnutí vlády, používány i v období mimo krize a tím přispívají k řešení mimořádných událostí.

V součinnosti s MV-GR HZS je v oblasti hospodářských opatření pro krizové stavy prováděna řada opatření, která mohou být v případě potřeby využita pro potřeby složek IZS při provádění ZaLP v souladu s § 22 zákona o IZS.

K zabezpečení trvalého a aktuálního přehledu o disponibilních věcných zdrojích a jejich dodavatelích na území ČR pro případ jejich použití při řešení krizových situací i mimořádných událostí byl v letech 2001-2005 v gesci SSHR vyvinut a realizován specializovaný **informační systém veřejné správy pro plánování civilních zdrojů (ARGIS)**. Tento informační systém slouží ke komplexní informační podpoře plánovacích a rozhodovacích procesů orgánů krizového řízení všech stupňů při zajišťování nezbytných dodávek. Sběr potřebných údajů o potenciálních dodavatelích a jejich možnostech poskytovat nezbytné dodávky je zajištěn cestou HZS krajů.

Při **finančním zajištění** oblasti příprav hospodářských opatření pro krizové stavy se SSHR v letech 2004-2005 potýkala s problémy, které byly způsobeny především zvýšením výdajů za nákup služeb spojených s ochraňováním státních hmotných rezerv vlivem změny sazby DPH u těchto služeb z 5% na 19%, při nemožnosti snížit jejich skutečný rozsah. V roce 2004 představovalo toto neplánované navýšení výdajů částku 65 mil. Kč a v roce 2005 dosáhne navýšení výdajů hodnoty téměř 200 mil. Kč. SSHR předpokládá, že v roce 2006 zvýšení výdajů z tohoto titulu dosáhne částky cca 220 mil. Kč. Vzhledem k tomu, že tento objektivní faktor způsobující zvýšení výdajů SSHR nebyl zohledněn ve schváleném rozpočtu na rok 2006, nebude SSHR schopna plně realizovat veškeré oprávněné požadavky ÚSÚ na další pořízování státních hmotných rezerv.

Dílčí závěr:

Současná právní úprava vytváří základní předpoklady pro plnění úkolů hospodářských opatření pro krizové stavy orgány veřejné správy, právníckými a fyzickými osobami. Přes uvedené finanční problémy systém hospodářských opatření pro krizové stavy zabezpečuje plnění požadovaných úkolů při zajištění ochrany ČR před mimořádnými událostmi důsledným stanovováním priorit pro plnění požadovaných úkolů.

17. Závěr

Z hlediska zajišťování ochrany před mimořádnými událostmi nedošlo v hodnoceném období k takovým změnám v bezpečnostních hrozbách a v bezpečnostním prostředí vůbec, které by vyžadovaly zásadní aktualizaci Bezpečnostní strategie ČR. Nadále zůstávají nejnaléhavější a nejmáňší hrozbou různé projevy terorismu, zejména ve spojení s použitím zbraní hromadného ničení. Při zajišťování opatření k ochraně obyvatelstva bude nutné brát v úvahu také riziko výskytu nemocí s možností jejich přenosu ze zvířat na člověka, např. BSE a ptačí chřipky.

Na základě provedeného vyhodnocení stavu v jednotlivých oblastech lze konstatovat, že systém ochrany před mimořádnými událostmi je funkční. V následujícím období budou k dalšímu zefektivnění fungování tohoto systému připravována opatření legislativní i nelegislativní povahy uvedená v Optimalizaci současného bezpečnostního systému ČR. Jedním ze závažných limitujících faktorů dalšího zvyšování úrovně efektivnosti přijímaných opatření však zůstává, jak je uvedeno v některých oblastech této zprávy, výše rozpočtovaných finančních prostředků.

Příští Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti ČR v oblasti ochrany před mimořádnými událostmi bude zpracována v termínu stanoveném pro zpracování Zprávy o stavu zajištění bezpečnosti ČR.

Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti ČR v oblasti ochrany před mimořádnými událostmi byla schválena usnesením vlády dne 15. března 2006 č. 263.